

nt

naš tednik

Letnik XXVII — Številka 40 5. oktobra 1975 Cena 4.— šil. P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt. — Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Taus in koroški „gvant“ na Starem trgu

V soboto je bil šef ÖVP na volilni turneji po Koroškem. Obiskal je mesta Wolfsberg, Velikovec, Celovec, Beljak in druge večje kraje. Končno je bil na Koroškem, kjer so se vidno oddahnili funkcionarji ÖVP. Kajti po prvi televizijski diskusiji s kanclerjem so bili vaški funkcionarji ÖVP precej prepadeni.

Na celovškem Starem trgu se je zbrala pred Pluderjem kar čedna množica ljudi. Medtem ko je policija pri obisku kanclerja pred nekaj tedni še ocenila število navzočih, tega tokrat ni storila. Kajti socialisti so se navrh bridko pritoževali, češ da jih je premalo naštela (kako bo šele z ugotavljanjem manjšine?). Pravijo, da jih je vsekakor bilo precej več kot pri Kreiskemu. Samo: „Polovica navzočih je bila ‚tovari-

šev‘, ki so pač enkrat od blizu hoteli ogledati pošast Taus“, je dejal neki urednik KTZ. Tausa sta spremljala Guggenberger in Bacher, oba v koroškorjavih „gvantih“. Guggenberger je v pozdravnih besedah takoj napel domovinske strune ter štrpaciral usmiljenje navzočih z ÖVP: nekaj hiš odtod, je dejal celovški župan, v deželni hiši, je bil položen na mrtvaški oder naš Karl Schleiner“. Nadalje je z namigom na Heimdienstovsko zborovanje pred tremi leti na istem mestu štrpaciral nedeljeno Koroško: socialisti so, je dejal Guggenberger, šli preko volje ljudstva, ko so sklenili zakon o dvojezičnih napisih. Zborovanje je zaključila himna „... wo man mit Blut die Grenze schrieb...“.

varnosti v zvezi z uvedbo televizijskih oddaj v slovenščini.

Kako daleč smo oddaljeni od slovenskih televizijskih oddaj šele koroški Slovenci!

Ne glede na omejenost slovenskih oddaj v celovškem radiu, ki jasno dokumentira manjkajočo voljo odgovornih načrtovalcev, da bi to — doslej edino — koncesijo koroškimi Slovincem na tem področju integrirali v sklop nadregionalnih izboljšav na podlagi spoznanj tozadevnih preiskav, v zadevi slovenskih televizijskih oddaj niti na začetku nismo. Edina izjema so televizijski film o koroških Slovincih: hvalevredno objektivni, s precejšnjo informacijsko vrednostjo tudi za ostale zvezne dežele. To pa je tudi že vse in kritika na te oddaje je poglavje zase.

Generalni intendant dr. Otto Oberhammer je na neki tiskovni konferenci pred meseci na vprašanje zastopnika „nt“ izjavil le, da se na primeru slovenskih oddaj v celovškem radiu da meriti razumevanje ORF-a za težnje slovenske narodne skupnosti.

Odločitev leži vsekakor pri zvezni vladi, konkretno pri uradu zveznega kanclerja, kateremu so v prvi vrsti podrejene tako manjšinske zadeve kot tudi nadzorstvo radijskega zakona. Kancler Kreisky pa za manjšino noče prej kaj storiti, preden se le-ta ne „pusti“ prešteti. Pozabljena je kanclerjeva beseda (leta 1972), da ugotavljanja manjšine brez njene privolitve ne bo.

Ne glede na to, da štetje samo ne odgovarja državnim pogodbam, bi nastal pri televizijskih oddajah za preštevalce nov problem: v teku regionalizacije avstrijske televizije bo postala Koroška — tako kot doslej že pri radiu, — tudi lastna televizijska enota, tako da bo lahko sama oddajala televizijske oddaje. Pristaši in zagovorniki preštevanja so proti vsakemu teritoriju. Potemtakem na zgornjem Koroškem ne bi mogli zagovarjati, da bi se povprečen mölltaler zastrupil s slovensko televizijsko oddajo, kot na primer zdaj z radijskimi oddajami. Ali pa na južnem Koroškem samem? Bo v Selah petkrat več minut slovenskih oddaj kot na primer v sednjih Borovljah?

Kot pri gradiščanskih Hrvatih, ki nimajo niti lastnih radijskih oddaj, je tudi v tem primeru za čimprejšnjo realizacijo gnil: Kdo bi mogel zagovarjati, pravijo, da bi tudi Dunajčan in prebivalec Nižje Avstrije „bil prisiljen“ poslušati hrvaško folkloro? — Prisiljen nihče ne bi bil, saj je poleg petih programov še alternativni program radijski in televizijski mrk. Vendar izgleda, da ta mrk traja že precej časa, kadar je treba manjšini kaj dati.

Sestanki NSKS: večinske stranke niso voljive

Tudi v zadnjem tednu so se vršili po naših občinah krajevni informacijski sestanki Narodnega sveta koroških Slovencev. V far-nem domu v St. Jakobu v Rožu je v četrtek govoril podpredsednik NSKS dr. Matevž Grilc. Kar v začetku svojih izvajanj se je dotaknil spomenice osrednjih organizacij koroških Slovencev z dne 14. maja 1975.

Dejal je, da sta NSKS in ZSO zavestno ponatisnili memorandum iz leta 1955 kot sestavni del nove spomenice, ker v zadnjih dvajsetih letih zvezna vlada ni rešila nobene točke državne pogodbe v prid in zadovoljstvo manjšine — z izjemo Slovenske gimnazije. Če sta potem v spomenici v posameznih pasajah — tako v zadevi dvojezičnega šolstva — napravili pol koraka vladni naproti, sta to storili v upanju, da bodo odgovorni to pripravljeno vzeli na znanje in upoštevali voljo koroških Slovencev. Da pa je NSKS tudi pripravljen, sprejeti kritiko ljudstva in jo upoštevati, je dokazal s tem, da je vse proteste objavil v svojem glasilu „nt“, poleg tega pa je predsedstvo Narodnega sveta napravilo konkreten korak za ponovno presojo stališč: ustanovilo je posebne komiteje, ki se bavijo izključno z vprašanji spomenice: to so odbori za šolstvo, gospodarstvo in sodstvo. Predloge teh komitejev bo NSKS upošteval pri pogajanjih za paket, ki ga je zastopnikom NSKS in ZSO obljubil zvezni kancler Kreisky.

V živahni diskusiji so diskutanti odkrito kritizirali določene korake osrednjih organizacij; pozdravili pa so predvsem voljo Narodnega

sveta po tesnejšem stiku s podeljem, cenili tudi voljo, da hoče NSKS s tem brez odlašanja pričeti: ne da bi organizacijo krajevnega odbora odlašali na posebne seje, se je že isti dan ustanovil gremij kontaktnih oseb, ki bodo skušale na podlagi izkušenj tega kraja napraviti vse potrebne korake.

V nedeljo pa se je veliko število ljudi zbralo v farni dvorani, kjer je osrednji tajnik NSKS Filip Warasch seznanil Selane z trenutnim narodnopolitičnim položajem. Zavidljivo število Selanov se je zbralo kljub izletu ob dnevu starih, ki je bil isti dan (glej posebno poročilo na 4. strani), in kljub temu, da je imela KPÖ nekaj korakov proč lastno zborovanje.

Teden pred volitvami je seveda stalo v ospredju sestanka vprašanje zadržanja Narodnega sveta ko-

roških Slovencev ter koroških Slovencev nasploh do večinskih strank. V tej zvezi je Warasch na eni strani opozoril na uvodnik v zadnjem „nt“, na drugi strani pa analiziral zadržanje strank do manjšinskega vprašanja. Posredno je zavrnil Wagnerja, ko je rekel, da so Slovenci dolga leta po drugi svetovni vojni poskušali z vključevanjem v večinske stranke. Toda namesto enakopravnega sodelovanja so našli tam preziranje in pa izigravanje, kadar je šlo za interese Slovencev. Danes vsekakor slovenske narodne organizacije ne morejo priporočiti nobene stranke, ki so v parlamentu zastopane, ker so si same s sklepom o ugotavljanju manjšine zaigrale naše zaupanje. Če bi tem strankam (SPÖ, ÖVP, FPÖ) kljub temu zaupali, bi to pomenilo, da bi se odrekli samobitnosti in se pre-

dali trem strankam na milost in nemilost, sami pa polagoma zadremali. Kar se tiče komunistov, jih Narodni svet tudi ne more priporočiti iz razlogov, ki jim niso krivi koroški Slovenci, marveč komunisti sami. Preveč lahko je, če nartijo komunisti krivdo za svoj neuspeh pri letošnjih deželnozbornih volitvah Slovincem, ko pa na drugi strani zgublajo prav pri „njihovih“ kadrih v okviru sindikalnih volitev po vsej Avstriji.

Zato je poudaril Warasch, da ostane za koroške Slovence le še možnost, da se okrepimo in s svojo lastno aktivnostjo dokažemo strankam in vladi, da smo važen element avstrijske družbe, ki se ga ne more prezirati, marveč upoštevati. Tedaj bomo našli tudi zadosti zanesljivih zaveznikov pri sosedu v deželi.

Kdaj slovenske televizijske oddaje?

„V zvezi z reformami in novostmi, ki se predvidevajo v okviru italijanske televizije, je glavni svet Zveze slovenske katoliške prosvete v Gorici na izredni seji dne 8. septembra 1975 z odobravanjem vzel

Suha: občinska seja - kot v gostilni

Ta torek je zasedal občinski svet na Suhu. Razpravljal je o točkah bolj krajevnega pomena: o nabavi javne tehtnice (mostovnice) in o nakupu zemljišča, kjer že zdaj stoji občinska strojna garaža.

Kakor je na Suhu že navada, je seja potekla kakor debatni večer v gostilni. To pa zaradi tega, ker so debatirali občinski možje o prvi točki sporeda brez konkretnega predloga občinskega predstojništva. Tega so „sklanjali“ šele po daljšem pomenku, med katerim ni manjkalo pikrih osebnih opazkov.

Sicer vsi vedo, da bo javna tehtnica pri Hafnerju v Gornji vasi pri Žvabeku občini zaradi stalnega deficita samo v breme, a kdo bi se že upal postaviti proti lastnim kmetom.

Obpravnavo so zaključili s soglasnim sklepom, da je treba staro tehtnico opustiti in postaviti drugo (in sicer uporabljeno) z večjo zmogljivostjo ob novem cestišču. Denarna sredstva (okoli 120.000.— šil.) bo deloma prispevala dežela, večji del pa bo treba dobiti iz rezerve za tujski promet, iz postavke za izgradnjo poti, ostalo pa kriti z namigom posojila.

Zadeva nakupa zemljišča je bila hitro rešena, denar bo vzeti (pribl. 15.000.— šil.) iz proračuna 1976.

Ker na Suhu določil Splošnega občinskega reda ne jemljejo tako resno in točno, je razumljivo, da je občinski svet sklepal še o zadevi (asfaltiranje dela poti), ki ni bila na dnevnem redu.

na znanje, da misli državno vodstvo RAI-TV vpeljati tudi televizijske oddaje v slovenskem jeziku. Vendar želimo pri tem opozoriti na nevarnosti, da se pri sestavljanju programov za te oddaje ne vpelje kaka politična ali ideološka diskriminacija. Zato želimo, da bi bodoče TV oddaje za slovensko prebivalstvo v Italiji bile ideološko odprte, politično široke in da bi zajemale celotno ozemlje, kjer prebivajo Slovenci v mejah Italijanske republike, to se pravi od Trsta preko Goriške in Slovenske Benečije do Kanalske doline; le v takem primeru bodo slovenske TV oddaje dosegle svoj namen.

Istočasno pozivamo vse odgovorne pri vodstvu RAI-TV, da pri-

tegnejo k formiranju programov bodočih televizijskih oddaj za Slovence osebe, ki bodo kompetentne in ki bodo zastopale vse politične in zlasti kulturne komponente slovenskega prebivalstva v Italiji. Na ta način se ohrani pluralistični značaj novih oddaj in bodo te v resnici pospeševale ‚dejavnosti in pobude, ki se tičejo kulturne zakladnice jezikovnih manjšin‘ (le attività e le iniziative riguardanti il patrimonio culturale delle minoranze linguistiche), kot pravi deželni zakon z dne 2. julija 1969, šte. 11.“

Pismo s tem besedilom je poslala Zveza slovenske katoliške prosvete Gorica vodstvu Italijanske radiotelevizije v Rim in Trst. S tem skušajo opozarjati na morebitne ne-

KOMENTAR

Nezaželeni?

„Gätterer und Brandstaller sind in Kärnten unerwünscht“ je zapisala FPÖ v svojem propagandnem oknu ob Benediktinskem trgu. Isto besedilo tudi „krasi“ izložbo trgovine Pluder na Starem trgu.

Tako v starem kot tudi v novem kazenskem zakoniku imamo določbo, ki naj bi ščitila manjšine, tako narodnostne, verske kot svetovnonazorske — pred ščuvanjem in pred drugimi nestrpnimi izpadi. Nobenemu sicer tako pozornemu očesu eksekutive ta plakata nista padla v oči. Noben državni tožilec ni mignil z ušesom. Plakat pri Pluderju še zmeraj visi. V predzadnji številki je nemška „Deutsche National-Zeitung“ z velikimi črkami zapisala: „Wiesenthal, raus aus Wien!“ Rjavega časopisa nihče ni zaplenil, čeprav je ministrstvo za pravosodje menilo, da se gre v tem primeru za „vzgladni pri-

mer“, kako naj bi oblast v podobnih primerih ravnala. Morda je dežurni sodnik mislil, da je v tem primeru mišljena le ena privatna oseba. Toda Wiesenthal je znan Žid, znani vodja judovskega dokumentacijskega centra, ki je že marsikatero esesovskega zločinca spravil zaslužno pred sodišče, v zapor in tudi na vislice, kot n. pr. Eichmanna. Da bi ta poziv „Wiesenthal, raus aus Wien“ vseboval morda poziv k latentnemu nasilju, sodniku še na misel ni prišlo.

Pred tremi leti je na državni praznik 1972, v dobi najhujše gonje proti slovenski narodni skupnosti, v dneh Tafelsturma, obiskal takratni deželni glavar Hans Sima tudi Velikovec. „Sima beleidigt mit seiner Anwesenheit die Abstammungsstadt“ ga je pozdravil transparent. Policija ni mignila z mezinem. Kreisky sam je dan poprej ugotovil, da odgovorni pri policiji očitno niso ukrenili vsega, kar je bilo v njih moči, da bi preprečili demonstracije pred delavsko zbornico v Celovcu, čeprav bi morali za tako možnost vedeti. Simo so torej sprejeli gnili para-dizniki in prav taki klopotci.

Nazaj k „National-Zeitung“: ker tega lista (Wiesenthal raus aus Wien!) niso zaplenili, si posledic takega ravnanja oz. neravnanja ne moremo predstavljati. Seriozna dunajska „Die Furche“ je zapisala, da bi vsekakor obstajala možnost, da bi taisti list zapisal na račun drugega rojenega Žida: „Kreisky raus aus Wien!“ — Izdajatelj lista bi se povrh mogli še sklicevati na prejudicirano toleranco, ker iste zahteve, samo z imenom Wiesenthal, niso zaplenili.

Zaplenili pa so v letošnjem letu, odkar je v veljavi novi kazenski zakonik edinole list „Wiener Wochenblatt (WiWo)“. Ta list je namreč prinesel pismo bralca, polno groženj nekega nacističnega norca, da bi tako mentaliteto osmešil pred drugimi bralci.

Če na ta način pletemo nedejavnost avstrijskih državnih tožilcev dalje, bo morda zapisal neki antisemitični list na račun nekega avstrijskega Žida ali drugega, ki bi ga morali pravzaprav avstrijski zakoni ščititi pred ščuvanjem: „Križajte ga!“ Možno, da se kaj takega zgodi. Žal tudi možno, da bo kdo od odgovornih dejal: „Umijem si roke v nedolžnosti“...

Aktivno „mladije“

S precejšnjimi aktivnostmi je pričel klub mladje svojo jesensko sezono: izšla je 19. številka revije mladje, v celovški galeriji Hildebrand (med Novim trgom in Trgom Sv. Duha), pa bo v soboto otvoritev likovne razstave koroških slovenskih umetnikov. Na prvi razstavi te vrste bodo prezentirali svoja dela Ernst Arbeitstein (Gonovece), Jože Boschitz (Metlova), Hubert Greiner (Globasnica), Gustav Januš (Področčica), Valentin Oman (Šteben), Jože Stefan (Komelj), Richard Vakaj (Dunaj) ter Zorka Weiss (Celovec). Otvoritev — vernisaža — bo v soboto, 4. oktobra, ob 19. uri.

Razstava bo odprta do 21. oktobra (glej pod rubriko „Prireditve“).

V času, ko stranke ÖVP, SPÖ in FPÖ že delajo račune brez krčmarja glede štetja manjšine, obeta predavanje prof. Theodorja Veiterja k problemu jezikovnih štetij, da bo izredno zanimivo. Veiter bo predaval v galeriji Hildebrand tri dni po koroškem prazniku v ponedeljek, 13. oktobra. Pričetek je ob 19.30; sledi diskusija.

OPEC dvignila cene za deset odstotkov

Organizacija držav, ki eksportirajo nafto (OPEC), je na svoji dunajski konferenci sklenila, da bo podražila s 1. oktobrom cene za mineralno olje za deset odstotkov. O procentni meri, za katero naj bi se povečala cena nafte, so vladala ves čas konference precejšnja nesoglasja, ki so bila tudi načelnega izvora: kolikšno povišanje bodo zmogle industrijske države, ne da bi propadlo njihovo gospodarstvo in da ne bi propadel svetovni sistem vrednot?

Poslanec Saudove Arabije minister Jamani se je v teku štiridnevne zasedanja protivil proti vsakemu povišanju nad deset odstotkov. Perzijski zastopnik pa je smatral celo 15 procentov povišanja kot „zmerno“. Nekatere od trinajstih držav so celo zahtevale povišanje cene za nafto za 25 procentov.

Poleg povišanja cene pa je bilo drugo vprašanje, ali naj bi dolar še nadalje služil kot baza za računavanje. Tu se je pokazalo, da tudi Arabci špekulirajo: medtem ko so doslej izrazili svoje nezadovoljstvo nad padajočim dolarjem in to dejstvo celo označili kot enega izmed vzrokov, zakaj je povišanje nafte potrebno, so zdaj navzlic izboljšujočega se tečaja za dolar sklenili, da dolar ostane dolar.

Kakšne bodo posledice? Zahodne industrijske države so se večinoma oddahnile, da je povišanje ostalo „krščansko“, se pravi, da ga bodo mogle premostiti brez hujših komplikacij. Le Združene države Amerike so govorile o „ogorčenju“ nad povišanjem. Predsednik Ford je izjavil, da bo dražja nafta povečala inflacijo in povzročila večjo brezposelnost. V hudi stiski

je tudi Japonska, ki ima zadostne mere lastnih rezerv.

Vsekakor bodo morale vse države z nafto oz. z energijo bolje varčevati. Alternativne možnosti za pridobitev energije bodo dobile večjo veljavo, prav tako projekti, ki bi omogočili manjšo uporabo goriva za stroje, ki pa so jih doslej pustili zamreti, ker bi multinacionalni koncerni za pridobivanje nafte prišli ob večji zaslužek. Tudi morala varčevanja se bo dala še nadalje krepiti, tudi zavest, da energija ni neomejeno na razpolago.

In v Avstriji? Minister za trgovino dr. Josef Staribacher je izjavil, da v bližnji bodočnosti cene za bencin in za kurilno olje ne bodo povišane. Kako daleč sega ta „bližnja bodočnost“, minister ni mogel precizirati. Vsekakor je utemeljeno upanje, da bo to šele po volitvah. Da je Staribacher to izjavo napra-

vil tik pred volitvami, ima seveda svojo komponento. Njegovo ministrstvo je sicer že izračunalo, kako bi se poznalo povišanje cene, vendar, tako Staribacher, s temi podlagami noče prej na dan, preden nima predloga koncernov.

Ker ima Avstrija tudi državno podjetje ÖMV, ima tudi vlada pomembno besedo v debati o povišanju cen. Nenazadnje ima ravno zaradi ÖMV natančen pogled v kalkulacijske podlage koncernov. Razen tega ima Avstrija ravno z ÖMV tudi lep delež lastne produkcije olja. Poleg tega povečano možnost, da dobi zemski plin iz Sovjetske zveze. — Vprašanje pa je seveda, ali bo Avstrija odlašala s povišanjem cen do skrajnosti, ali pa bo — po volitvah — privolila kaj kmalu povišanju z utemeljitvijo, da loka pač ne kaže do zadnjega napenjati.

Za notranjeavstrijsko gospodarstvo: v naslednjih dneh in tednih je pričakovati, da bodo črpalke dosegle naval kupcev, ki bodo hoteli še za staro ceno spraviti v skladišča čimveč kurilnega olja. Sklep države OPEC pa bo vplival tudi na trg z avtomobili: večji „kalibri“ bodo ostali verjetno v izločbah — kot pri histeriji pred dvema leti. Da bo vlada zopet uvedla nalepke za avtomobile, ki naj bi označili tisti dan, ko povprečni avtomobilist pusti svoj avto v garaži, je dokaj malo verjetno. Kajti vsak povprečni avtomobilist je dobil tudi izjemno dovoljenje.

Zmerna drža arabskega petrolejskega ministra Jamanija more postati zanj tudi bumerang: več držav OPEC so z desetodstotnim povišanjem cen nezadovoljne; pojavljajo se tudi prvi glasovi, ki zahtevajo Jamanijevo glavo.

V državah v razvoju prevladuje razočaranje. Minister za trgovino in industrijo v Tanzaniji Jamal je izjavil, da so države OPEC pokazale državam v razvoju hrbet. Kakor vsak takšen ukrep: tudi v „tretjem svetu“ bodo po povišanju bogate države postale še bogatejše, revne pa še revnejše.

demonstranti uničili ali zažgali. Pzivov, da bi se ostala Evropa izogibala Španije kot turistične dežele, je bilo doslej le malo. Še manjše je upanje, da bi turisti takšen bojkot kljub „široki solidarnosti“ podprli.

V torek slednjič je tudi avstrijska zvezna vlada sklenila, da bo odpoklicala svojega diplomatskega zastopnika Geralda Hintereggerja iz Madrida k poročanju na Dunaj. To je storila, potem ko je pred njo že prav tako nevtralna Švica odpoklicala svojega zastopnika in potem ko bi Avstrija bila v nevarnosti, da izgubi ugled in veljavo kot tretje mesto Združenih narodov. Palače UNO-city bi bile v takem primeru še manj napolnjene.

Mehiški predsednik Echeverria pa je zahteval, naj izključijo Španijo iz OZN. Ni čuda, saj si hoče Echeverria na ta način pridobiti „zasluge“, da bi postal Waldheimov naslednik v stekleni palači OZN. Hkrati je mehiški predsednik vrgele vse oficijalne španske zastopnike iz svoje države.

Nesorazmerna napetost vlada med Vatikanom in Španijo: potem ko je bil odpoklican iz večnega mesta španski zastopnik, je papež poklical v Rim tudi svojega nuncijskega Papež sam je trikrat skušal telefonsko intervenirati, a Franco v Madridu niti ni dvignil slušalke. Italijanske katoliške skupine so zahtevale eskomunikacijo španskega diktatorja. Za praktično Španijo bi bil takšen ukrep katastrofa, za Francov režim pa verjetno konec vladanja, kajti Vatikan je doslej štel med zaveznike Španije.

Androsch je predložil proračun 1976

36 milijard šilingov deficita predvideva proračun finančnega ministra Hannesa Androscha za leto 1976. Ministrski svet ga je odobril v torek. Če bo SPÖ po 5. oktobru ponovno vladala sama, bo ta proračun gotovo uresničila. Pri tem deficitu računa finančni minister za realno rastjo gospodarstva za 1 do 1,5 odstotka.

Takšne so številke: vsega skupaj je predvidenih 215,3 milijard šilingov izdatkov (letos 185,4) ter 179 milijard šilingov dohodkov (letos 168). K temu pride še sedem milijard šilingov iz programa za izenačenje konjunktura.

Predvsem politični opazovalci, ki stojijo blizu opoziciji, menijo, da je Androsch osnutek preoptimističen. Kajti letos bo vsekakor prirastek negativen (čuden izraz tako za „Nullwachstum“ namesto stagnacije in „Minus-Wachstum“ name-

sto nazadovanja) ter da bo s prirastkom možno računati šele konec naslednjega leta, vsaj tako trdijo gospodarski raziskovalci, ki so letos kar štirikrat bili preveč optimistični.

Gospodarski položaj še ni katastrofalen, je pa zaskrbljujoč: tudi nedeljska televizijska diskusija med finančnimi eksperti vlade in opozicije je to dokazala. Skoraj ni bilo predlogov za izboljšanje gospodarskega položaja, marveč so tako Androsch kot tudi Koren in Broesigke govorili le o sedanem položaju. Pri tem je letošnji proračun predvideval deficit 16 milijard šilingov, zdaj pa se tudi Androsch sooča z primanjkljajem 40 milijard.

Da bi preprečil podobne kontroverze z finančnim sodiščem (Rechnungshof), kot jih je imel letos — kot znano je obdolžen, da je pre-

kršil finančne zakone —, hoče Androsch spremeniti tozadevni zakon. Namesto z dvema milijardama hoče „srečni Hannes“ svobodno razpolagati z večjimi vsotami ter s programom za izenačenje konjunktura, ne da bi prej vprašal parlament.

Vsega skupaj letos financira Avstrija 22 odstotkov svojih izdatkov z kreditnimi operacijami.

Za naslednje leto predvideva Androsch povišanje davka na večjo vrednost na 18 odstotkov. Več dohodkov si obeta poleg tega iz davkov na plače ter pri tarifih.

Vse kaže, da bo opozicija ponovno napadla Androscha, češ da ravna proti načelu resničnosti proračuna. Predvsem mu očitajo, da pri socialnih zavarovalninah ni upošteval razvoja v letošnjem letu, ki je v znaku zmanjšanih dohodkov.

Podpredsednik Minić govoril pred OZN

Podpredsednik ZIS Jugoslavije in zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić je vodil jugoslovansko delegacijo na 30. jubilejnem zasedanju generalne skupščine OZN.

V generalni skupščini OZN je imel v okviru splošne politične razprave pomemben govor, v katerem je razložil jugoslovanska stališča o glavnih nalogah zasedanja. Pri tem je poudaril posebno vlogo neuvrščenih držav kot univerzalnega političnega dejavnika, ki konstruktivno in odgovorno deluje v OZN in na svetovnem prizorišču.

Jugoslovanska izhodišča za to zasedanje, ki jih je pojasnil zvezni sekretar za zunanje zadeve, so vzbudila veliko zanimanje, pa tudi odobravanje širokih krogov delegacij na zasedanju. To se je med drugim pokazalo tudi v prisrčnih čestitkah, ki so jih Miniću izrekli njegovi kolegi v dvorani generalne skupščine takoj po njegovem govoru. Med tistimi, ki so prišli pozdravit Minića, je bilo največ predstavnikov držav neuvrščenega sveta, prevladujoče nile v OZN, pa tudi precej voditeljev delegacij iz drugih grupacij držav.

Tudi zadnji dan svojega bivanja v New Yorku je zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić izkoristil za stike in posamezne pogovore s svojimi kolegi iz raznih držav. Imel je ločena srečanja z zunanjimi ministri Turčije, Zaira in ČSSR Ihsanom Sabrijem Caglayangilom, Mandungujem Bulu Njatiem in Bohuslavom Chnoupkom. Na teh srečanjih so izmenjali mnenja o vprašanih, ki so na dnevnem redu 30. zasedanja generalne skupščine, ter o izboljšanju dvostranskega sodelovanja med Jugoslavijo in temi državami.

Španija dokončno zašla v izolacijo

„Diktatura, ki ne najde več krvnikov, ne more več dolgo diktirati“. Ta stavek je padel sicer v nedeljski satirični oddaji ORF-a, a ga ravno zaradi svojega jedkega značaja moremo označiti kot jedko opazko na račun propadajočega fašističnega režima španskega generalisima Franca. Franca, ki more svoj režim ohraniti na oblasti le s tem, da pusti usmrtiti svoje nasprotnike, je zašel zdaj, ko je pustil ustreliti pet nadaljnjih nasprotnikov svojega režima, tudi v ostalem svetu v popolno izolacijo. Protesti po vsej Evropi — v Avstriji bore malo —, odpoklici veleposlanikov, zažgana španska poslaništva, jasno dokumentirajo ogorčenje nad fašistično oblastjo.

Vojaško sodišče je v zadnjem tednu obsodilo na smrt enajst podtalnih protifašističnih borcev, med njimi več Baskov ter dve noseči

ženi. Večina od njih je bila obdolžena umora policajev. Postopki sami so izpričali, kakšen režim vlada v Španiji: „priznanja“ obdolžencev so v zaporu izrekli šele z mučenjem jetnikov. Advokati obtožencev so bili v svojem delokrogu zelo omejeni, obtožnico so dobili v roke šele nekaj ur pred obravnavo. Nihče od opazovalcev ni podvomil o izidu procesov: obsodba na smrt. Svetovni val protestov se je začel. Nekateri od „zmernih ministrov“ fašističnega režima je indirektno izjavilo, da bodo odstopili, če vlada in Franco žrtve ne bi pomilostila. Odstopil slednjič nihče ni, zato pa so nekaj smrtnih kazni spremenili v 30-letne zaporne kazni, tako tudi pri nosečih ženah. Ostalo je pet Špancev, ki so bili obsojeni na smrt. Toda nihče od treh krvnikov, ki so doslej za usmrtitev uporabljali srednjeveške pripomoč-

ke, ni bil pripravljen izvršiti krvavega posla: vojaška komanda je nato ustrelila peterico, med njimi dva Baska.

S tem je Španija docela zašla v izolacijo: Zvezna republika Nemčija, Nemška demokratična republika, Belgija, Holandska, Norveška ter Velika Britanija so odpoklicali svoje diplomatske zastopnike k poročevanju. Protestiral je tudi papež. Španija zopet je odpoklicala svoje zastopnike, predvsem, ker le-ti v državah, kjer so zastopali Francovo vlado, svojega življenja niso bili več varni. V več evropskih glavnih mestih so opozarjali, da bo izvršitev smrtnih obsodb negativno vplivala na odnose z Španijo. Tudi Evropska skupnost hoče revidirati svoje stališče k asociiranju Španiji. Tudi se bojkotirajo transportna sredstva v Španijo. Poslaništva Španije v več državah so

Kratke vesti

TITOVA ČESTITKA PAVLU VI.

● Predsednik Jugoslavije Tito je poslal papežu Pavlu VI. naslednjo brzojavko:

„Ob rojstnem dnevu vaše svetosti se mi je ponudila priložnost, da vam s posebnim zadovoljstvom najiskrenejše čestitam in zaželim trdnega zdravja, dolgega življenja in veliko uspehov pri vašem delu v prid stvari mednarodnega razumevanja ter miru na svetu“.

BIJEDIĆ BO OBISKAL VIETNAM

● Na povabilo vlade demokratične republike Vietnam bo v DR Vietnam v kratkem odpotovala na uradni, prijateljski obisk, delegacija vlade SFRJ Jugoslavije, ki jo bo vodil predsednik zveznega izvršnega sveta Džemal Bijedić.

ZMAGA SP, IZGUBE KP

● Pri volitvah v delavske svete v večjih podjetjih kaže dober trend pred državnozbornimi volitvami trend jasno k socialistom: Pri Združenih jeklnah (VEV; tja spadajo Böhler-Kapfenberg, Böhler-Wien, Schoeller-Bleckmann in manjša podjetja) so socialistični delavski svētiki dobili 102 (prej 98) mandata in to kljub temu, da se je skupno število mandatov zmanjšalo za 7. Hude izgube so utrpeli komunisti: samo pet namesto doslej štirinajst mandatov. Dva je dobil ÖAAB (nespremenjeno), ostalih šest pa osebne liste. Pri Böhler-Kapfenberg ter pri Schoeller-Bleckmann so komunisti izgubili vse štiri oz. oba mandata. Podoben trend se kaže tudi pri Felten in pri Guillaume v Brucku ob Muri. Komunisti so bili z reducirani na tretjino, SP je pridobila dva mandata.

LIZBONA:

KABINET DOPOLNJEN

● Dvanajst nadaljnjih državnih tajnikov je dobila provizorična vlada na Portugalskem. Kabinet pod ministrskim predsednikom Azevedojem šteje zdaj 23 državnih tajnikov. Od teh imajo socialisti osem, štiri demokratična ljudska stranka, dva komunisti in ostalih devet gibanje vojaščine oz. neodvisni.

ITALIJA:

PERMANENTEN ŠTRAJK

● Ni dneva, ko v Italiji ne štrajkajo: v zadnjem tednu so stavkale železnice, pošta, javni nameščenici, poleg tega pa je bila še generalna stavka zaradi španskih žrtev. Sindikati zahtevajo povišanje mesečnih plač za okoli 700 šilingov. Da bo država tako povišanje zmogla, tega nihče ne verjame resno.

HAPPY-END GLADOVNE STAVKE

● S svojo gladovno stavko sta zbudila pozornost vsega sveta: dunajska učiteljica Johanna Steindl (32) in sovjetski novinar Alexander Sokolov (31). Preko železne zavese sta se spoznala, toda poroka jima je bila onemogočena, menda, ker je ženin sin nekega šefa tajne službe. Nevesta v Stefanovi cerkvi na Dunaju, ženin pa v Moskvi, sta nato pričela z gladovno stavko, da bi opozorila svetovno javnost na njen primer ter da bi dosegla tudi praktično izvedbo helsinškega dokumenta, ki predvideva olajšanja za tiste pare, ki pripadajo različnim blokom. Ker je v Avstriji pač volilni boj, sta pri intervencijah Brežnjevu prekosila Kreisky (namesto pristojnega ministra Bielke) in Taus (kot „šef opozicije“) drug drugega. Interveniral je tudi kardinal dr. König. Zdaj, ko je Sokolov bil pozvan, naj izpolni prošnjo za vizo na Dunaj, in so mu obljubili, da bo pozitivno rešena, ko je torej prišlo do happy-end-a, srečnega konca, ima vsak tudi svoje zasluge.

Spada na vsako slovensko knjižno polico: „mladje 19“

Ravnokar je izšla številka 19 literarne revije „mladje“. Že na nestrani strani ovitka obljublajo izdajatelji, da bo naslednja, 20. številka izšla meseca decembra: mladje izhaja — zdaj že s 3. številko — v tromesečnem zaporedju, četrletno.

Četrletno izdajanje stane seveda ogromno truda, pogoj za tako izdajanje pa je, predvsem ob le omejenem številu sodelavcev, da se vsi tehnični postopki zracionalizirajo. Ob zadnji številki pa se kažejo tudi že tendence po prilaganju značaja revije letno štirikratnemu izdajanju: število pesmi je ostalo še isto, pač pa je manj proze, zato pa več kritike, poročanja. Vidi se, da stremijo mladjevcu po aktualizaciji revije. Tako opozarjajo razne pripombe, katere dogodke so uredniki znali še literarno izkoristiti — glej Lipušev članek „Koroški Slovenci 1975“ — Mucherjeva pridiga.

Florijan Lipuš kot tradicionalno otvarja številko, tokrat s satiro „Lahko smo veseli“: čim bolj posrečena je satira, tem bolj žalosten je naš dejanski položaj. Koroški Slovenci smo vsekakor lahko veseli, da smo dokončno dobili vse naše pravice, ki nam gredo po členu sedem državne pogodbe. Dobili smo te pravice po razmeroma hitrem postopku internacionalizacije in po prav tako „kurz und schmerzlos“ (ali morda „schmerzlos, weil kurz“?) izvedenem preštevanju slovenskih glav. Da so bile te glave preštete in vpisane v narodnem katastru (koroški leksikon osebnosti „who is who?“) kratko po ugotavljanju manjšine in da so na ta način štete slovenske glave bile v trenutku, ko so bile deležne končno svojih pravic, že brez ostalega telesa, je samo lepota napaka: kajti malo dni po ugotavljanju manjšine se je namreč uresničil izrek nekega koroškega naceja, ki je po zusammenbruchu izjavil, da bodo naceji v naslednjem tisočletnem rajhu samo več sekali slovenske glave. Koroška osvobo-

dilna armija je namreč stopila v akcijo.

Vsekakor: pohod koroškega Heroda (KH) na slovenske glave je bil uspešen. Sledil je — kot po abwehrkampfu — diplomatski boj.

Po pastirskem pismu o spravi, popolnem prevratu na južnem Koroškem in zaplembi pičlega slovenskega imetja in po drugih diplomatskih za- in razpletljajih, po internacionalizaciji, ki jo je iniciirala Jugoslavija, po solidarnostni simpatizerski kampanji z obglavljenimi Slovenci, so bili nameščeni na dvojezičnem ozemlju tudi dvojezični napisi, ko je prve od svojih teles odseljene slovenske glave osvetljeval že žar svetništva. APA je lakonično sporočila vest o endlösung državne pogodbe. — Lipuševa glosa vsekakor zelo jedkav način razvija dalje podzavestne misli prestevačev v treh strankah in da bi satira tudi ostala satira, povezuje razvoj teh misli z raznimi kurioznimi dejstvi okoli koroških Slovencev, tudi bi te kuriozitetne bile zadnja rešilna akcija za pomanjkanje trpeče slovenske manjšine.

Zelo prominenten je literarni gost v 19. številki mladja, čeprav po rodu Korošec: Mucherjeva nekdanja ovca Peter Turrini (doma je iz Gospe Svete). V zadnjih štirih letih si je pridobil s svojimi deli precejšen sloves daleč preko Avstrije: njegove gledališke igre so bile prevedene v več jezikov, tako „Roznjogd“ (1971, šest jezikov, 34 različnih odrskih priredb), „Der tollste Tag“ v štiri jezike, na 62 odrih, „Kindsford“ (krstna izvedba v celovškem mestnem gledališču 1973, edino vlogo je igrala njegova žena). Lansko leto je izdal ploščo z Helmutom Qualtingerjem „Es ist ein gutes Land“. V njej z raznimi izreki parodira Grillparzerjevsko gledanje na Avstrijo, Turrini gleda namreč naprej. Tako (po Lipuševem prevodu) se spoji avstrijsko časopisje z industrijo toaletnega papirja. Rezultat: riti sodržavljanov postanejo bolj izobražene. Ali na

avstrijsko pravosodje: „Pri heurigerju razkrinkajo nekega dunajskega pevca kot Martina Bormanna in ga obsodijo — zaradi prevzetnosti. Nadalje dobi Avstrija sklopni sedež v Ligi za človekove pravice. Ali na račun največjega čarovnika v Avstriji: zvezni kancler prevzame zunanost Donalda Ducka, da bi se bolj priljubil mladim in starim. Opomba uredništva: Svojčas, ko je Kladiovo še zmoglo razburjati nemško koroško javnost (leta 1970), je Donald Duck v koroškem „gvantu“ povzročil srdite obraze v Heimatdienstu. Toda, hvala Bogu, živi Turrini na Dunaju. Proti koncu: v Vietnamu bodo odprli 1000. Wienerwald-lokal, marksizem pa bodo opredeljevali kot bujni bradni kraj iz prejšnjega stoletja.

Pavel Zdovc poroča o treh publikacijah o gradiščanskih Hrvatih: Lászlo Hadrovicz, Schrifttum und Sprache der Burgenländischen Kroaten im 18. und 19. Jahrhundert; Symposion Croaticon, Gradiščanski Hrvati — Die Burgenländischen Kroaten; Peter Hiusza: 900 Jahre — ljet Nowendorf — Neudorf — Ujfalú — Novo Selo.

Naslednji članek izpod peresa glavnega urednika Lipuša se bavi z letošnjimi obletnicami: „Koroški Slovenci leta 1975“. J. Messner pa skuša v spisu „Prispevek v razčiščenje pojmov“ razčistiti pojme kapitalizem, marksizem, antikomunizem ter slednjič najbolj pereči problem tega spisa — malomeščanstvo.

Slike v tej številki je prispeval Jože Stefan, doma s Komlja. Je izučeni pleskar (redka komponenta), obiskoval umetnostno šolo na Dunaju, potoval križem krašem po Evropi, živi in dela na Humcu v stari šoli. Razstavljal je med drugim tudi letos v Globasnici na kulturnem festivalu. Stefan slika predvsem drevje, tudi slike v tej številki mladja so posvečene temu motivu.

Pesmi so tokrat prispevali Gustav Januš, Olga Vouk, Franc Se-

rajnik, Valentin Polanšek ter Joži Turk. Slednji je drugi avtor iz vrste današnjega bukovništva na Koroškem, ki objavlja v mladju. Na literarnem seminarju na praznik Treh kraljev letos so se mladjevcu seznanili tudi z nekaterimi doslej nepoznanimi avtorji-seniorji, ki pa so deloma bili zelo plodoviti. Turk je po poklicu krojač, rojen 1911 v Resniku pri Borovljah, sedaj živi v Svetni vasi. V mladju objavlja prvič, in sicer pretresljive pesmi, ki so nastale leta 1972 in 1973, v času najhujše gonje proti koroškim Slovincem, v znamenju podiranja dvojezičnih napisov.

Gustav Januš pa — kot tudi že v zadnji številki — objavlja pesmi, kjer se razodeva sprememba njegovega doslej duhovito-naivnega sloga. K tema dvema komponentama se pridružuje še tretja: igračkanje z besedami. Seveda je tako eksperimentiranje dokaj problematično, ker obstaja nevarnost, da igračkanje ne postane samo sebi namen. Izgleda, da je Januš to nevarnost spoznal in igračkanje le dodal kot dopolnilo svojemu dose-

danjemu slogu. Tako nastanejo prav fletne pesmi, kot „volk ni folk“:

Naš folk
je lušten in fleten:
prepeva,
da odmeva
od src do gora, Venera,
tvoj seksepil
v narodu živi:
instinkt krepil,
ko volk ovco mori
in žito brez ljubezni zori,
intelekt duši,
ker duši se zdi,
da srce gori,
ko Janez Micko lovi.
Volk ni folk.
Volk kar naprej
v instinktu mori,
ko naš folk
tebe, Venera, časti
in se množi,
da zemlja ječi.

Aktualni značaj dajo mladju tudi publicistični zapiski, ki kažejo, da mladje ni le neka literarna revija, ampak gibanje. V vsakem pomenu besede.

X. zborovanje slovenskih geografov

Geografsko društvo Slovenije je priredilo od 26. do 28. septembra 1975 v Tolminu in Bovcu v slikoviti Soški dolini ob 30-letnici osvoboditve svoje 10. zborovanje slovenskih geografov. Kot gostje Geografskega društva Slovenije so bili povabljeni na to zborovanje tudi geografi iz zamejstva.

V svojem povabilu, ki sem ga prejel (kar si štejem v posebno čast) piše prof. Dušan Kompare, predsednik GDS (Geografskega društva Slovenije) dobesedno: Sodelovanje z našimi geografi iz zamejstva si štejemo v svojo dolžnost, ki naj bi v bodoče prerasla v permanentno sodelovanje, tako kot z nekaterimi že poteka. Posebno tehten postane ta stavek ob dejstvu, da je prav dan pred 10. zborovanjem slovenskih geografov bil

ustanovljen v Celovcu Klub slovenskih zgodovinarjev in geografov na Koroškem. Od vodstva Geografskega društva Slovenije in Geografskega instituta ljubljanske univerze sem dobil zagotovilo, da nameravajo naše težnje prav široko podpirati.

Program zborovanja je bil natančno zanimivimi predavanji, specifično prikrojenimi Zgornjemu Posočju, popestrenimi z ustreznimi posnetki, ekskurzijami po Tolminskem, (kjer je bil položen venec k spomeniku padlim borcem NOB), po dolini Soče nad Bovcem s Trento in po dolini Koritnice do Predela, z večerom geografskih filmov in občinim zborom GDS. Zborovanje je bilo, kot smo tega že vajeni od ekspertov matične dežele, per-

(Dalje na 4. strani)

(1. nadaljevanje)

Ko nas je po zajtrku vodil po Jasni gori prijazen, temeljito podkovan in v razlaganju jasen ter dobro razumljiv pater, se nam je odkrivala v glavnih obrisih vsa slavna in junaška zgodovina poljskega naroda in posebej Jasne gore ter njenih menihov pavlincev. Ne dolgo trajno obleganje po Švedih v 17. stoletju ne večletna zasedba po hitlerjanski nemški vojski nista mogli prizadeti tej sveti trdnjavi večje škode. Očitno jo je varovala božja roka po Marijinem posredovanju. O tem so Poljaki trdno prepričani. Naravnost preroške so besede, ki jih je spregovoril Hitlerjev generalni guverner za Poljsko, Hans Frank, ob pogledu na Jasno goro: „Dokler bodo gorele luči na Jasni gori, Poljska ne bo propadla.“ V zunanem zidu samostana tiči kroglja iz ruskega topa, ki je sicer odsekala visokemu drevesu vrh, a je nato obtičala v steni, ne da bi napravila škode. Lahko bi rekli: „Saxa loquuntur — stene govorijo“ o očitnem božjem varstvu.

48 patrov in 23 bratov varuje svetišče na Jasni gori. Pa jih je vse premalo, pravi pater, ki nas vodi, toliko dela je zanje. Saj res, kako naj zmorejo ves napor ob velikih shodih, ki jih na Jasni gori pač ni malo. Za take dneve stojijo spovednice na vseh koncih svetega okraja kar na prostem, vse odprte, druga ob drugi. Pri nas so vse spovednice skrbno zaprte, a prazne. Tam pa naval na te preproste odprte omare, da ga spovedniki komaj zmorejo. Milijon

Zdrava, Matka Poljske!

vernikov se zbere na velike vsenarodne shode na trati pod svetiščem k skupni romarski slovesnosti. Vsaj toliko jih je bilo npr. 3. maja 1966 ob slovesni otvoritvi novene za milenarij (tisočletni jubilej, ki bo leta 1976) in na svoje stanovsko slavnostno zborovanje je prišlo kar 4000 duhovnikov. In to v deželi, ki je med zadnjo vojno zgubila 3000 svojih duhovnikov. Pa tudi ob navadnih dneh se tok romarjev ne pretrga. Tako je letos prišlo 15.000 romarjev peš iz Krakowa, ki je od Czenstochowe oddaljen 130 km, da se, kot vsako leto, zahvalijo za prenehanje kuge pred davnimi časi.

Pod vtisom take vernosti je nemški štabni zdravnik iz Leipziga zapisal v samostansko spominsko knjigo leta 1939: „Nunc possum credere“ („Zdaj morem verovati“). Pater nam je pokazal podpis tega zdravnika s to lastnorčno izpovedjo. Če ni tudi generalni guverner Frank pod enakim vtisom pristopil h katoliški veri pred smrtjo na vešalih, na katero je bil obsodjen v Nürnbergu?

Presenetljivo in hkrati prijetno je bilo pred samostansko klavzuro srečanje z meščanom iz Czenstochowe, ki je razumel in nekoliko govoril slovensko, ker je kot jetnik kaceta Mauthausen poldrugo leto bil dodeljen podružnici pod Ljubeljem, kjer je moral kopati ljubeljski predor. Še danes se rad hvaležno

spominja neke slovenske kmetice, ki mu je dajala mleko, ker je bil iz Czenstochowe doma.

Posebno doživetje je bil obisk jasnogorske zakladnice. Čeravno jo po obsegu morda prekaša katera druga, je czenstochowska edinostvena po svojih eksponatih. Naj imenujem le nekatere, ki sem si jih v naglici in v gneči obiskovalcev mogel zabeležiti: poljske ikone iz 16. in 17. stoletja; predragoceni mašni plašči, med njimi eden, čigar zlato vezenje je delo same poljske kraljice iz 14. stoletja, blažene Jadvice; težki zlatobrokatni pluviali, ki so jih Czenstochowi podarili poljski kralji; poleg njih dragocena žezla teh kraljev; peresnik pisatelja Henrika Sienkiewicza, ki je svojemu teptanemu, a junaškemu narodu postavil neminljive spomenike v svojih zgodovinskih romanih „Z ognjem in mečem“, „Križarji“, „Ponižani in razžaljeni“, „Potop“ idr.; 113 cm visoka baročna monštranca, dar papeža Janeza XXIII.; kelih, ki je z njim maševal Janez XXIII., dar Pavla VI.; pajčolan, ki ga je nosila Mala sv. Terezija pri prvem obhajilu, dar njene sestre Celine; lesena monštranca iz Dachaua, delo poljskih duhovnikov; rožni venec dachauski, čigar jagode so iz krušne mehke; drug rožni venec, delo poljskih jetnikov v kacetih, v čigar jagodah je shranjen pepel v kacetih sežganih sojetnikov.

„Zbogom,“ tako Marija pravi. Mi pa kličemo: „Na svidenje, Matka Poljske!“ Pri tebi je še vse pristno, pri tebi ni navlake. Kramarji ti ne smejo v sveti okraj, kričačev s kičasto robo pri tebi ni. Pri tebi je še glavna molitev. Pobožnost tvojih častivcev pa je tako iskrena, tako naravna in resnična, da zgrabijo, prepriča in gane vsakogar. „Nunc possum credere — zdaj morem verovati“ bo po obisku Czenstochowe mogel reči marsikdo, ki je morda prej še okleval, dvomil, omahoval. Zato na svidenje, Matka Poljske!

Kosilo je bilo pozno, šele ob dveh. Nam pa se mudi v Krakow, ki je tretji cilj našega potovanja. Brez težav in ovir smo zmogli teh 130 km, kajti ceste so na Poljskem lepe in široke. Sploh se je Poljska že z občudovanja vrednim napredkom izkopala iz razdejanja zadnje vojne. Izgradila je močno industrijo in hkrati z njo mnogo novih mestnih četrti z velikanskimi stanovanjskimi bloki. Nastajajo pa tudi popolnoma nova mesta, med katerimi najbolj slovi Nova Huta pri Krakowu, v kateri gradijo tudi velikansko novo cerkev v obliki ladje, ki bo nudila prostora 10.000 vernikom. Pri vsem tehničnem in industrijskem napredku je torej Poljakom zelo pri srcu skrb za versko plat življenja.

Krakow sam je vreden posebne potovanja in večdnevnega obiska. Saj hrani spomine najslavnejše zgodovine poljskega naroda. Žal nam je primanjkovalo časa za temeljit ogled tega nekoč glavnega mesta poljske države in slavne

prestonice poljske kraljevine. Na našo srečo so nam pa odkazali hotel v starem delu mesta, tik ob nekdanjem mestnem zidu pri Florijanskih mestnih vratih, na začetku Florijanske ulice, ki pelje naravnost na glavni trg in k nekdanji glavni mestni cerkvi, baziliki Najsvetejše Device Marije. S tem nam je bila orientacija zelo olajšana in smo lahko še pred večerjo šli po mestu. Prvi obisk je seveda veljal Marijini baziliki in največji dragocenosti v njej, slovitemu gotskemu glavnemu oltarju, ki ga je Wit Stwosw (Veit Stoss) v letih 1477—1489 ustvaril iz lipovega lesa v velikosti 11 x 13 m. V naše veliko veselje je bil oltar z žarometi osvetljen in se je kar lesketal v zlatu in živih gotskih barvah. Izvedeli smo, da so Nemci ta oltar med zadnjo vojno razmaknili ter odpeljali v Nürnberg, a je bil leta 1946 tam najden, temeljito restavriran ter spet postavljen na svoje mesto.

Sprehod po Glavnem trgu s Suknienicami (tržnicami za sukno) v sredi nam je posredoval realne predstave o prostoru, ki meri 200 metrov v kvadratu in je eden največjih tržnih prostorov v Evropi. Vendar pa je vtis v večerni razsvetljavi bil mogočnejši kot pa drugo jutro, ko smo se še enkrat podali v Marijino baziliko k sv. maši. Tam pa glej, prijetno presenečenje! Somaševano sv. daritev smo smeli obhajati v kapeli czenstochowske milostne podobe. S pravim veseljem smo še enkrat podoživeli prejšnji dopoldan na Jasni gori.

(Dalje prihodnjic)

Izlet v livarno zvonov

Farna cerkev sv. Jakoba v Rožu dobi 12. t. m. štiri nove bronaste zvonove. Vliila jih je innsbruška livarna Grassmayer in so že na poti k nam. Šentjakovski župnik, duhovni svetnik Andrej Karicelj, pa je prekosil vsakršen potniški biro, ko je organiziral izlet faranov k vlivanju zvonov. Bilo je to za udeležence redko doživetje.

V petek, 19. septembra, zjutraj, je avtobus podjetja Zwitter iz Peč odpeljal 36 Šentjakobčanov v smeri proti Lienzu. Iz Dravske doline so zavili po znameniti Felberntauern-cesti na Kizbühel in od tam preko Wörgla v Innsbruck. Med potoma smo se čudili krasni cesti, romantičnim viaduktom, modernemu predoru. Vasi in mesta so okusno okrašena s cvetjem, hiše in hišice nadvse prikupne v slogu in okrasu. Innsbruck sam leži sredi doline Inna in šteje okrog 125.000 prebivalcev. V okolici je pet smučarskih paradizev s 24 vzpenjačami in lifti. V mestu samem so si Šentjakobčani ogledali wiltenško baziliko in samostansko cerkev, drznejši pa so dospeli celo do znamenitega „Goldenes Dachl“.

V livarni Grassmayer so Šentjakobčane že pričakovali. Je to 650 let stara firma s častitljivo tradicijo in še danes v lasti iste družine. Vse poslopje in oprema livarne vzbujata spoštovanje. Uvodno je lastnik sam podal v kratkih besedah tehniko vlijanja in opozarjal

X. zborovanje . . .

(Nadaljevanje s 3. strani)

fektno organizirano. Med drugim je vsak udeleženec prejel mapo s ciklostiranimi predavanji, vezan „Vodnik po ekskurziji po Zgornjem Posočju“, zelo zanimiv Tolminski zbornik 1975 ter razne prospekte. Že prvi večer je bil sprejem za udeležence zborovanja, ki ga je priredil pokrovitelj Skupščina občine Tolmin.

Živi stik s strokovnjaki matične dežele je za nas zamejske geografe še posebej koristen, ker ne sedimo ob koritu, da bi lahko nudili našim dijakom pristno hrano. Zelo zadovoljen, poln novih vtisov in strokovnih gledanj sem se vrnil s Posočja, hvaležen sem vodstvu GDS za edinstveno priliko živega stika s kolegi onstran meje ter upam, da bo še mnogo povoda za hvaležnost.

Milan Kupper

Kova Küchen

- direktna prodaja k cenam proizvodnje
- tukaj načrtuje in izdeluje strokovnjak vašo kompletno kuhinjo
- od ponedeljka do petka odprto brez odmora od 8. do 18. ure; v sobotah od 8. do 12. ure.

PROSTORI ZA OGLED IN RAZSTAVLJANJE V TOVARNI:
PODJERBERG / ST. KATHREIN
Pošta Škofiče / Schiefing
Telefon 0 42 74 - 29 55 18

RUTAR-CENTER

RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas
Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

- ugodno dobavi
- in hitro na dom
- dostavi

hladni, nakar jih vzamejo na površje in jih primerno opremijo.

Izletniki so se vračali preko Brennerja, preko najvišjega evropskega mostu Europabrücke. Avtocesto pasira dnevno do 40.000 vozov, samo v juliju so dnevno kasirali nad 2 milijona šilingov mute. Skozi Južni Tirol so se vozili mimo Briksna do Toblacha, od koder jih je spremljala Drava najprej kot mali potoček in nato kot mogočna reka prav do Beljaka. Petja je bilo med vožnjo dovolj in tudi židane volje. Za šale je skrbel vrli kaplan Janez Tratar, sekundirala pa sta mu v veselje vseh Ludvik in Jozej. Še pred deveto zvečer so spet bili doma.

Na blagoslavljanje zvonov v nedeljo, 12. oktobra, so vsi prisrčno povabljeni!

Sele: dan starih

Prav dobro je tudi letos uspel dan starih v Selah. V imenu občine je župan Herman Velik povabil občane, stare nad 65 let, na izlet v Podjuno. Vabilu se je odzvalo 50 oseb.

Lepo nedeljsko jutro — 28. septembra t. l. — je obetal lep in topel dan. V veselem razpoloženju so se ob 8. uri odpeljali izpred občinske hiše iz Sel. Velik poštini avtobus, katerega je vozil domačin Franci Čertov, jih je peljal skozi Apače, Miklavčevo in Žitaro vas, mimo Št. Lipša proti Šmihelu pri Pliberku. Tam so prisostvovali sv. maši v lepi obnovljeni cerkvi. Nato jih je pot vodila skozi Pliberk k Božjemu grobu, da si ogledajo znamenito romarsko cerkev na Humcu. Ravnatelj Valentin Vauti, mestni svetnik občine Pliberk in hkrati kulturni referent občine, jih je pred cerkvijo sprejel in jih seznanil na zanimiv in razumljiv način s pliberško okolico ter orisal zgodovino Božjega groba.

Opoldne se je že začel oglašati

želodec in treba ga je bilo potolažiti. Peljali so se na kosilo v Globasnico k Šoštarju, kjer jih je že čakala dobra jed in sladka kapljica. Ob tej priliki se je župan spomnil najstarejše udeležence, Primožve Mojcije, ki je pred kratkim izpolnila 90 let. Poleg čestitk, ki jih je izpovedal v imenu občine in vseh navzočih, je izročil Mojciji še majhno darilo. Ni pa pozabil tudi na Miha Maleja, kateri je dan pozneje obhajal svoj god.

Po okrepčitvi v prijetni domači gostilni pri Šoštarju so si Selani ogledali še Lesičjakov spomenik in se nato odpeljali proti Dobrli vasi na Klopinsko jezero. Preko Škocijana, Mohlič in Galicije so se spet vračali v domače Sele.

V zadovoljstvo vseh se je ta lepi izlet srečno končal. V prijetnem sominu bodo ostali lepi kraji Podjune, katero so nekateri prvič videli. Povsem so soglašali s pesmijo Milke Hartmanove „O, Podjuna, kako si lepa!“

Škocijan: „Solidarnost“ je pela

Lepo število ljudi se je odzvalo vabilu Slovenskega prosvetnega društva Vinko Poljanec in so v soboto zasedli dobršen del škocijanske farne dvorane. Nastopilo je Delavsko kulturno društvo „Solidarnost“ iz Kamnika. Ena od redkih lastnosti tega društva: ima tudi lasten ženski zbor.

V pozdrav so zapeli gostom domači prosvetaši: moški zbor Vinko Poljanec pod vodstvom Hanzeja Kežarja. V imenu društva je pozdravil goste predsednik SPD Vinko Poljanec Miha Kapp. Brez večjega premora je nato sledil celotni spored. Sprva je zapel moški zbor šest pesmi, deset pesmi so podale zatem ženske, ob koncu pa je nastopil zopet moški zbor z osmimi pesmimi. Oba zbor — moški šteje okoli 35, ženski 24 krepkih glasov — vodi prof. Viktor Mihelčič. Oba zbor sta dokaj melodiozna, pozna se, da jih šola izučena roka. Nenaavadno pa je zvenel — ali namera ali ne — stakato obeh zborov. Končnice so zvenele včasih naravnost mučno (pravzaprav sploh niso zvenele, ker jih pač ni bilo), vezanega petja je bilo bore malo. Naravnost pesmi je vsekakor trpela. „Oj Triglav moj dom“ je npr. zve-

nel tako, kot da bi Nemeč pel besedo „dom“ z dvojnimi „m“ — pa brez slovenskega mrmrjanja. Da znajo pevke in pevci peti tudi čustveno, vezano, nuancirano, so dokazali proti koncu sporeda: „Večerni zvon“ Sergeja Žarova je vseboval vse komponente, ki jih v ostalem sporedu kratkomalo ni bilo, da, pevci so brez težav zmogli najhla-nejši pianissimo — seveda so morali tudi to pesem ponoviti. Za Škocijansko gostovanje pa so prosvetaši iz Kamnika napravili izjemo: naštudirali so dve pesmi za mešani zbor, ki ga sicer na papirju ni. Publika je bila kljub temu hvaležna, prisrčni stiki so se nato navezali še v ožjem krogu.

Koncert na Trati

Prosvetno društvo Borovlje je za nedeljo popoldne vabilo na pevski koncert v dvorano pri Cingelcu na Trati. Kljub hudi vročini je zastopnik društva g. Andrej Wieser mo-

ČESTITAMO!

Redki jubilej 65-letnice svoje poroke sta te dni obhajala Florijan in Ana Watzko, pd. Korpnikova v Veliki vasi pri Št. Jakobu. Oba sta bila vse življenje vzgledna kmetovalca.

- Katere katoliško in pošteno
- slovensko dekle piše 34-letnemu poštenemu fantu s Koroske (Zila)? Sem kmetijski mojster s specializiranim obratom.
- Niko Brugger, Moste-Brugg 3; 9624 Brdo-Egg.

Tri prometne nezgode Selanov

Tekom enega meseca so se ponesrečili z avtomobilom trije Selani: Pavel Male, hišni posestnik na Zgornjih Bajtišah, je na praznik 15. avgusta peljal soseda na božjo pot v Podgorje, po povratku domov pa se je napotil v Jugoslavijo. Najbrž zaradi utrujenosti, je v Podljubelju prišel s proge. Rezultat: pretres možganov in notranje poškodbe, vsled katerih se še zdaj zdravi v bolnišnici.

Hudo se je ponesrečil tudi Kristej Bradač iz Srednjega Kota. Zaradi zloma rok in nog je prisiljen še dalj časa čakati na okrevanje.

Srečo v nesreči je imel tudi selški kaplan Ivan Matko, ko se je po obisku sorodnikov iz Prekmurja vračal domov. V Spodnjem Dravogradu je trčil z drugim avtomobilom. Njegovo vozilo je bilo sicer hudo poškodovano, kaplanu pa se je malo zmečkala ustnica in tudi nekaj reber se mu je nalomilo. V Celovcu so mu ustnico zašili, prsni koš pa krepko povili. Tako je v nekaj dneh bilo že vse dobro. Tudi njegov avto je zopet popravljen in je že v uporabi.

SELE

(Smrt)

V dveh mesecih bi dopolnil 88 let, pa ga je v ponedeljek, 22. septembra, dohitela smrt: Franc Čertov, pd. Senčnik si je že od mladih let služil svoj kruh kot gozdni delavec, postavil si je lasten dom, pred 51 leti se je oženil in bil oče desetim otrokom. Sin Francej je po opravljenih duhovnih vajah umrl star 20 let, hčerka Metka pa v starosti 15 let, sedaj pa je odšel še on za njima. Bil je za svoja leta še krepak, v soboto je še s koso kosil, v nedeljo pa so ga bolečine zaradi žolča vrgle na posteljo in je v ponedeljek zjutraj, dobro pripravljen, izdihnil. Vzgleduemu in vernemu možu blag spomin, zaostalim pa iskreno sožalje!

gel pozdraviti številne ljubitelje slovenske pesmi, ki so dvorano napolnili do zadnjega kotička.

Po pozdravnih besedah so radiški fantje zaigrali par poskočnih. Sledile so pesmi moškega zbora „Edinost“ iz Pliberka pod vodstvom Folteja Hartmana. Program je nadaljeval ženski zbor z Obirskega, ki je poslušalce seznanil s posebnimi vižami, katere so udomačene na Obirskem, deloma z besedilom pesnika Polanška. Ta ženski zbor je vodil gospod direktor Valentin Polanšek.

Znani radiški mešani zbor pod pevodjem Šimonom Vrulihom je napolnil oder in mogočno zapel vrsto narodnih pesmi, kar so poslušalci nagradili z burnim aplavzom.

Ob koncu pa je bila vsestransko izražena želja, da bi bilo podobnih prireditev več, ker pesem povezuje in daje novih pobud.

PRIREDITVE

OTVORITEV LIKOVNE RAZSTAVE MLADJEVCEV

Prireditelj: klub mladje
Kraj: galerija Hildebrand, Celovec

Čas: sobota, 4. oktobra, ob 19. uri

Likovna razstava bo odprta do 21. oktobra od ponedeljka do petka od 14.00 do 19.00, soboto in nedeljo 10.00 do 12.00.

REFERAT K PROBLEMU JEZIKOVNIH ŠTETIJ

Predavatelj: prof. dr. Theodor Veiter

Kraj: galerija Hildebrand v Celovcu

Čas: ponedeljek, 13. oktobra, ob 19.30.

NOGOMETNA TEKMA UČITELJEV ROŽ : PODJUNA

Prireditelja: kapitana Leonard Kac in Joško Wrolich

Kraj: igrišče v Šmihelu

Čas: koroški deželni praznik, 10. oktobra, ob 14.30.

Vabljeni: predvsem vsi dvojezični učitelji, pa tudi drugi radovedni navijači.

LJUBEZENSKA ZMEŠNJAVA

komedija Silva Petroviča-Ovsenka

Prireditelj: SPD Danica

Nastopa: PD Žabnice

Kraj: gostilna Hobel v

Št. Primožu

Čas: nedelja, 12. oktobra

ob 20. uri.

TRIJE VAŠKI ANGELI

veseloigra

Gostuje: SPD Štandrez iz

Gorice

Prireditelj: KPD Planina Sele

Kraj: farna dvorana Sele

Čas: nedelja, 12. oktobra,

ob 13.30.

● ČESTITAMO!

- V nedeljo sta si v Bilčovsu obljubila večno zvestobo Miha
- Zablatnik, absolvent Slovenske gimnazije, sedaj mladinski referent NSKS in Ingrid Mann,
- prav tako mladinska voditeljica. Poročne obrede je opravil
- ob asistenci treh duhovnikov
- ženinov stric dr. Pavle Zablatnik.
- Iskreno čestitamo!

Darujte za tiskovni sklad!

Naročam se na

„naš tednik“ naročnina letno 150.— šil. za tuzemstvo

„nt“-Pressdienst in deutscher Sprache naročnina letno 150.— šil. za tuzemstvo

Ime in točen naslov:

Naročam

„naš tednik“

„nt“-Pressdienst in deutscher Sprache

tudi za svojega znanca — prijatelja

— kolega. (Ustrezno podčrtaj):

Ime in točen naslov:

lastnoročen podpis

Izrežite in pošljite na naslov: „Naš tednik“, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt—Celovec

Ivan Virnik:

(2. nadaljevanje in konec)

Slovenski hram učenosti

Za prvo slovensko javno znanstveno knjižnico se je z velikim zanimanjem zavzel posebno dramatik Anton Tomaž Linhart, ki je kot kresijski protokolist 24. maja 1784 sestavil skrbno preiščeno načrt s predlogom o združevanju nekaterih bogatih knjižnic. Njegov načrt se je tudi uresničil, naposled pa je po dolgih letih negotovosti 11. aprila 1789 knjižnica le dobila svojega prvega knjižničarja, profesorja filozofije na ljubljanskem liceju, 36-letnega Šlezijca Franza Wilda. Za vseh devet združenih knjižnic je Wilde sestavil sezname, izločil dvojnice in ocenil knjige po "bolje, slabše zastopanih strokah". Potem, ko je na prošnjo kranjskih deželnih stanov z dne 27. julija 1790, 15. januarja 1791 „Njegovo Veličanstvo milostno sklenilo, da se ob ljubljanskem liceju postavi še javna knjižnica“, je po skoraj dveh stoletnih zavrtljajih, današnja knjižnica dobila naziv „Narodna in univerzitetna knjižnica“ po enem izmed prvih odlokov Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta leta 1945. In do danes, po 200 letih njegovega življenja in bitja jih je, kot pravi njen ravnatelj Jaro Dolar, dolga vrsta, ki so prav v ljubljanski Narodni in univerzitetni knjižnici pustili globoke sledove, sledove, ki bodo ostali tako dolgo, kakor dolgo bo ostala knjižnica. Učenjaki, filozofi, filologi, zgodovinarji, slovenski teoretiki in literarni zgodovinarji ter bibliografi — Jožef Kallasanc Likawetz, Miha Kastelic, dr. Gottfried Muys, Konrad Stefan, Luka Pintar, dr. Avgust Žigon, dr. Jano Šlebinger, dr. Mirko Rupel, dr. Avgust Pirjevec, Jože Rus, dr. Joža Glonar, dr. Melita Pivec-Steletova, Pavle Kalan in mnogi drugi, so bili brez dvoma osebnosti, katerih delo je seglo daleč preko knjižničnih zidov v kulturo in znanstveno življenje na Slovenskem, saj je prav po njihovi zaslugi postala Narodna in univerzitetna knjižnica, lahko rečem „slovenska nacionalka“.

Danes Narodna in univerzitetna knjižnica, kot osrednja javna znanstvena knjižnica Slovenije, s svojim knjižničnim gradivom dokumentira in omogoča spoznavanje zgodovinskega in kulturnega razvoja slovenskega naroda, skrbi za knjižnično gradivo, vodi tekočo in retro-

spektivno slovensko narodno bibliografijo, skrbi za navzočnost slovenske knjige v velikih tujih knjižnicah, dokumentira in pomaga spoznavati družbeni razvoj narodov in narodnosti v Jugoslaviji ter tujih narodov in ljudstev, omogoča splošno izobraževanje domačih ljudi, povezuje vse knjižnice v Sloveniji ter obenem vodi osrednji slo-

venski informacijsko-dokumentacijski center in se povezuje z drugimi informacijskimi centri v Jugoslaviji in v tujini. Ob njenem 200-letnem jubileju seveda velja posebej opozoriti na pomembnost ustanove, ki je tako tesno povezana s slovensko kulturno zgodovino in ne nazadnje tudi s slovensko politično zgodovino, kar je vsekakor izjemnega pomena tudi v njenem današnjem in brez dvoma tudi v jutrišnjem poslanstvu kot osrednje kulturne ustanove — slovenskega hrama učenosti.

Bogat program SSG v Trstu

TRST. — Upravni svet Stalnega slovenskega gledališča je odobril proračun in program delovanja za jubilejno sezono 1975-76.

V repertoarju so med drugim zastopani s svojimi deli Frank Wedekind (**Pomladno prebujenje**, drama v 3 dejanjih, prvič v slovenščini), Maksim Gorki (**Barbari**, drama v 4 dejanjih, prvič v slovenščini), Franz Kröetz (**Parjenje**, drama v slikah iz sodobnega življenja, prvič v slovenščini), in Georges Feydeau (**Champagnol ali vojak po sili**, šaloigra v treh dejanjih, prvič v slovenščini), priznani avtorji iz svetovne dramatične. Velik del repertoarja je posvečen slovenski dramski ustvarjalnosti. Poleg **Leskovecove** drame „**Dva bregova**“; otvoritvene predstave jubilejne sezone, ki bo 10. oktobra, bo uprizorjena tudi slovenska novost Josipa Tavčarja (**Igorju ugaja Bach**, igra v 2 delih — krstna uprizoritev), s čimer bo prišlo do nedvomne obogatitve domače dramatične. Aldo Nicolaj (**Stara garda**, tragikomedije v dveh delih, prvič v slovenščini), priznani sodobni italijanski avtor, bo izpopolnil repertoar.

Poleg nekaterih uprizoritev iz lanskega repertoarja, bodo gostovanja vseh slovenskih gledališč, gostovanje Jugoslovanskega dramskega gledališča iz Beograda in gledališča Komedija iz Zagreba dopolnila letošnji jubilejni umetniški program dela.

Poleg redne dejavnosti v Kultur-

OBIŠČITE GALERIJO WERNERJA BERGA V PLIBERKU!

nem domu v Trstu in v vsej deželi, bo SSG prisotno v vsem slovenskem kulturnem prostoru in v nekaterih velikih centrih Jugoslavije.

V jubilejni sezoni 1975-76 proučevala gledališče tridesetletnico neprekinjenega delovanja, ki se je začelo 2. decembra 1945 z uprizoritvijo „Jernejeve pravice“ v gledališču Fenice.

Za ženo in dom

VZGOJA:

Starši staršem

Zadnjič sem se pogovarjal z vzgojiteljico, ki je nameščena v svetovalnici in ima zategadelj mnogo priložnosti, da prisluhne tudi pogovorom med starši. Toliko koristnih in zanimivih nasvetov izmenjajo med seboj, da se je nekatere izmed njih zapomnila. Takole izmenjavajo svoje izkušnje: (Op. ured.).

S sosedi v bloku smo bili v nenehni preprih zaradi našega petletnega Tomija. Ko nas je hotel poklicati z dvorišča, je zvonil na vse zvonce. Mislim je pač, da z vsemi zvonci lahko priložič mamico. Kakšno vznemirjenje je povzročil strankam! Zato smo naš gumb zvonca narahlo premazali z rdečim lakom za nohte. Tako Tomi sedaj vedno pritisne na pravega. To je tudi veliko pripomoglo k „boljšim odnosom“ s sosedi.

Ko je imela Mojca tri leta, se nam je rodil bratec. Iz porodnišnice pa nisem prinesla domov samo novorojenčka, marveč tudi lepo majhno punčko za Mojco. Poleg punčke pa še lično košarico z majhnimi srajčkami, pleničkami in dudko za punčko.

„Štajerska jesen“ v Gradcu

Prihodnji teden v sredo, 8. oktobra, se bodo začeli v Gradcu kulturni dnevi, pod imenom „Štajerska jesen“.

„Štajerska jesen“ se deli na več področij: glasba (Musikprotokoll), gledališče, razstave, simpoziji, filmi.

Na glasbenem področju se bodo letos bavili zlasti z italijansko avantgardistično (najbolj napredno) glasbo. Na dramskem področju bodo prinesli dve noviteti: „Strahovi“ (Gespenster) Wolfganga Bauerja in „Produkt“ (Plod) Franza Buchrieserja.

Bienale treh dežel „Trigon 75“ bo pod geslom „Identiteta“. Graški kulturni referat pa bo priredil razstavo „Začetki informalistov v Avstriji“ (1949—1953).

Štajerska akademija bo razpravljala o temi „Občinstvo ustvarja program“ (nove oblike telekomunikacije).

Mesto italijanske avantgarde (najnovejša smer) v razvoju nove glasbe in pa o „Funkciji umetno-

sti“ bosta temi na dveh simpozijih. V okviru „Štajerske jeseni“ bodo tudi graški literarni dnevi, na katerih se bo zbralo okoli 25 uglednih avtorjev iz nemškogovorečih dežel.

KATOLIŠKA DUHOVŠČINA IZ POLJSKE V AVSTRIJI

Poročali smo že, da je bil dunajski nadškof kardinal König na večdnevem obisku na Poljskem in v stikih s poljskim primatom kardinalom Wyszyńskim. König je spremljalo več visokih cerkvenih dostojanstvenikov. Dunajska cerkvena delegacija želi, da bi prišlo do sodelovanja s poljskimi duhovniki na Dunaju, ker se v dunajski škofiji čuti veliko pomanjkanje duhovnikov. Že dosedaj je okrog 30 duhovnikov iz raznih poljskih škofij delovalo na Dunaju in je eden od njih že celo prevzel vodstvo neke dunajske mestne župnije. Na Poljskem samem ni pomanjkanja duhovščine.

Kadar sem previjala sinka, je Mojca previjala tudi svojo punčko. Počutila se je dobro. Po vsej verjetnosti prav zaradi tega ni pokazala ljubosumnosti na brata ali občutka odrinjenosti, ker po treh letih ni več prva v družini.

Enajstletni Joži je pisal v šoli zelo slabe spise, sicer pa je bil kar dober učenec. Toda najraje je sedel ure in ure pred televizijskim sprejemnikom. Nismo ga mogli spraviti ne k večerji, ne v posteljo. Oče se je z njim dogovoril takole: „Lahko gledaš televizijski program kolikor hočeš, vendar moraš od vsake oddaje napisati krajši sestavek.“

Zanimivo je, da otrok za tem ni več „v nedogled“ sedel ob sprejemniku, saj je kmalu videl, da o nekaterih oddajah, ki jih ni razumel, ne more ničesar napisati. Učiteljica v šoli pa je čez nekaj časa povedala, da so otrokovi prosti spisi boljši. (Glede 11-letnega Jožija, ko mu je oče dovolil, da lahko gleda televizijski program kolikor hoče, se ne strinjamo. V našem listu smo nedavno pisali o kvarnih vplivih televizije na otroke. Dejali smo, da je za šolsko mladino dnevno pol ure televizije več kot dovolj. Starši naj bi določili, kaj smejo gledati, kaj je za njihove otroke primerno, zlasti pa naj pregledajo televizijske programe.)

Naši otroci imajo veliko igračk. Pri-nesejo jih babica, dedek in drugi sorodniki. Vse igračke imamo spravljene v omari, ki je čez teden zaklenjena. Vsako soboto otroci vrnejo stare igračke — tiste, s katerimi so se igrali ves teden — in nato dobijo nove. Izmenjava igračk opravlja oče. Ne morete si misliti, kako so otroci ob tem zadovoljni. Če pa bi imeli nenehno vse igračke na razpolago, bi tudi njihova vzgojna vrednost izgubila na svojem miksu.

Petletna Mojca zelo nerada popravlja svoje igračke. Le kako bi otroka tega odvadili? Pa sta našla zanimivo rešitev naš dedek in babica:

Pod otroško posteljico sta postavila lične pletene košarice. Preden gre Mojca v posteljo, vanje zloži igračke, nato se umije in zleze pod odejo. Zatem pride dedek in pripoveduje pravljico igračkam in Mojci za lahko noč.

Če igračke niso v košarici, pravljice ne pove.

Suzana noče in noče pojesti tablet, ki jih je predpisal zdravnik. Mati je že vsa obupana. Znkana ji je povedala, da svojemu otroku takole pomaga: majhno tabletko zarije v banana in otrok niti ne opazi, da je v mehkem bananinem mesu drobceno zdravilo.

Tudi pri Suzani je ta majhna ukana pomagala.

LEV DETELA:

(5. nadaljevanje)

Koroški pesniki in pisatelji

DOMAČIJSKI SVET METODA TURNŠKA

Vendar pa je treba priznati, da je avtorju dokaj dobro uspelo naslikati odhod svetih bratov na Moravsko, njuno delovanje med Moravani in Slovenci, a tudi njuno smrt in usodo njunih učencev. Kot že v svojih prejšnjih dramskih delih je osnovno besedo pisatelj prepustil kolektivu, množici. Ne zanimajo ga toliko usode različnih posameznikov, temveč skupna usoda slovanskih narodov. Ob koncu tega dramskega scenarija, kakor delo imenuje avtor, je dodan obsežen zapis o RASTI IN ZRELOSTI SLOVANSKIH BRATOV PRED ODHODOM K SLOVANOM. V tej razpravi spoznamo tiste silnice in premike v družbenem, političnem in kulturnem življenju v 9. stoletju, ki so končno rodili tudi nastop in delovanje Cirila in Metoda, in vse intrige okoli tega delovanja. Seveda celotno zgodovinsko dogajanje tistega časa vendarle ni tako očitno jasno izpričano, tako da je možno, da je določene zgodovinske dogodke Turnšek močno idealiziral in subjektiviziral. V dramu je Turnšek zopet uporabil enajsterce, o katerih pravi padovanski univerzitetni profesor Martin Jevnikar v portretu pisatelja, ki je izšel leta 1969 in leta 1973 v tržaški reviji MLADIKA, da so tekoči in nekoliko zgovorni. Ta obširna knjiga, ki je izšla leta 1966 v Celovcu kot tretja knjiga Slomškove založbe, je bogato opremljena z ilustracijami akademskega slikarja Slavka Pengova iz knjige dr. Franceta Grivca „Slovenski knez Kocelj“, ki je izšla leta 1938. Knjigo pa krasi še drugi slikovni material in različni

dokumenti, med katerimi izstopa razprava kardinala Hermenegilda Pellegrinetta „Sv. Ciril in Metod sta oznanjala Kristusa“.

Turnšek se je v leta 1968 v Celovcu pri Slomškovi založbi izdani knjigi „KRST KARANTANSKIH KNEZOV“ še enkrat vrnil na področje, ki ga bistveno zaposluje in vznemirja. To je slovenska najzgodnejša zgodovina, ko se je današnje slovensko ljudstvo začelo državnotvorno oblikovati in je nastajalo tisto, kar je pozneje bilo slovensko ljudstvo in še pozneje narod. „KRST KARANTANSKIH KNEZOV“ je zopet v epični obliki zapet monumentalni dramski spjev. Dogajanje je pisatelj postavil v letih 747 in 748 v samostan na otoku Awa na Chiemskem jezeru na Bavarskem. Igra se začne na veliko soboto zvečer, ko se Gorazd in Hotimir, ki sta na tujem nekakšna talca, pripravljata na krst. Po krstu se kneževiča s spremstvom v procesiji napotita proti Koroški.

Očitno je, da je tudi v tej dramu Turnšek močno idealiziral zgodnjo slovensko zgodovino in jo napolnil z idilično romantiko. Celotno Turnškovo slikanje oseb je silno shematizirano in črno-belo. Na eni strani nastopajo karseda, pošteni, plemeniti, premočrtni ljudje, na drugi strani pa mnogi zahrbtni, ki so predvsem tujci. Da tako prikazovanje ni objektivno, je morda odveč reči. Ta neobjektivnost je seveda še bolj očitna pri prejšnjih Turnškovih dramah, ki kažejo očitno spopade med tujci in Slovenci. Manj stopa v ospredje pri „KRSTU KARANTANSKIH KNEZOV“, ki opeva predvsem vesoljno moč in dobroto krščanske vere. Tozadevno služi zgodovinsko ozadje pisatelju le za okvir, v katerega položi svoje teze o važnosti krščanstva. Objektivna zgodovinska drama bi morala upoštevati resnično družbeno in politično stanje tistega časa, razprtije in povezave med različnimi slovanskimi in germanskimi plemeni. „KRST KARANTANSKIH KNEZOV“ si sam zamišljam kot zgodovinsko nujnost tistega časa, kot spre-

jetje višjega civilizatoričnega imperativa. Vendar tedanji Slovenci niso bili nič manj in tudi nič več kot druga, njim sorodna plemena. V nekem smislu je talstvo slovenskih kneževičev predstavljalo politično izsiljevanje, medtem ko mentaliteta obeh plemičev Gorazda in Hotimira ni mogla biti daleč od mentalitete indijskih poglavarjev, kakor so jih srečali evropski osvajalci.

Igra ohranja klasično trojno dramsko enotnost časa, kraja in dejanja. Napisana je v tekočih, a zelo romantiziranih enajstercih. Opremil jo je akademski kipar profesor France Gorše s sedmimi arhaiziranimi reliefi-ilustracijami iz slovenske najstarejše zgodovine.

Poleg dramatične, pri kateri bi bilo potrebno omeniti tudi zgodnjo dramo v treh dejanjih, ki jo je Turnšek napisal leta 1936 za 800-letnico ustanovitve cistercijskega samostana v Stični in ki ji je dal ime „POPOTNI KRIZ“, pa se pisatelj ukvarja tudi s pripovedništvom.

Seveda so Turnškove povesti in tudi krajše črtice močno romantične, polne idilike. Svet tudi tu Turnšku razpada na kar se da shematizirane osebe, na dobre, poštene, premočrtno, ljubeznive, krščanske ljudi, in na slabe, zahrbtno, podle sovražnike plemenitega življenja. Popolnoma jasno je, da je tako gledanje izrazito črno-belo, saj je očitno, da tako imenovani dobri ljudje niso le dobri, temveč tudi v svoji dobroti velikokrat problematični, tako da se tudi dobrota lahko sprevrže v slabost, medtem ko jo morejo spremljati tudi slabe lastnosti značaja. Isto velja za obratni primer, namreč za tako imenovane slabe značaje, ki morejo pokazati v določenih življenjskih pogojih tudi bistveno dobre lastnosti. Take stvari je odlično upošteval veliki dramatik in psiholog Shakespeare. Pri Turnšku te diferenciranosti značajev in dogajanja ni, zato pa ta pomanjkljivost tudi kazi njegovo literarno delo.

(Dalje prihodnjič)

PROF. DR. ANTON WUTTE:

(26. nadaljevanje)

Kraji in pokrajine potovanja lanskih maturantov po Jugoslaviji (2. del)

V Krški kotlini je veliko obdelane zemlje in je zato gosto poseljena, svet ob gornji Krki, zlasti Suha krajina, pa manj. Med polji in travniki so številni zaselki in vasi, mest pa je le malo. Ob gornji Krki je Žužemberk edini večji kraj. Preko njega je šel stoletja promet iz Novega mesta čez Bloke v Trst. Ob Krki so bili obrati raznih obrti, ki so uporabljali njeno vodno silo. Pod gradom so stavbe nekdanje papirnice. Ko pa so zgradili cesto po dolini Temenice in pozneje tudi železnico, so s tem zavrlj njegov razvoj. Zato se je število prebivalcev od leta 1869 do

vzhodno od Ljubljanskega barja. Pod Žužemberkom se odcepi cesta v Kočevje. Tam je vas Dvor, ki je dobila ime po dvorcu Turjačanov. Le-ti so proti koncu 18. stoletja zgradili velike fužine in livarne, ki so izdelovale stroje, topove in železne mostove ter Srbom priskrbele orožje za prvo vstajo proti Turkom. Tovarno je zadušila konkurenca avstrijskih železarn, potem ko so zgradili Južno železnico z Dunaja v Trst. Fužine je nadomestila žaga. Obratno pa napreduje ta dva druga kraja blizu Novega mesta vedno bolj. To sta Dolenjske Toplice kot zdravilišče in kraj tu-

mesta. Šmarje so bile prafara in pozneje tabor, ob cerkvi je ohranjen še ostanek taborskega obzidja. Tabori so bili utrbe okrog cerkva na gričih, sestojče po navadi iz trdnega obzidja, kamor se je zateklo prebivalstvo, ko so prišli Turki. Grosuplje so prometno vozlišče, ker se je odcepila od železnice iz Ljubljane v Karlovac stranska proga v Kočevje in grejo ceste v tri smeri. Tam obratujeta tudi tovarna in eno največjih gradbenih podjetij v Sloveniji. Zato se v novjšem času hitreje razvija in šteje že okrog 1000 prebivalcev. V Grosupljem stoji spomenik ameriškega pisatelja Louisa Adamiča, ki je bil rojen v bližnji vasi Blatu. Južno od Grosupelj, na vrhu griča blizu Taborske jame, je najbolje ohranjen turški tabor na Slovenskem. To je cerkva, obdana z obzidjem z obrambnimi stolpi in strelnimi linami. Višnja gora je bila prvotno na dnu doline in je postala že v 13. stoletju trg. Za časa turških vpadov so ga prestavili na višje, bolj zavarovano mesto, ga obdali z obzidjem in mu priskrbeli mestne pravice. Ko pa je minila turška nevarnost in se je zmanjšal njen vojaški pomen, je začela nazadovati. Kajti nova lega ni ugodna za njen razvoj. Zato je štela leta 1961 le še 624 prebivalcev.

V rodovitni Stiški kotlinici so zgradili leta 1136 cistercijanci, ki so prišli iz okolice Gradca, samostan in dobili od avstrijskih vladarjev veliko posestev. Imeli so lastno mlekarno, mlin in žago. Tudi trgovali so z mesti ob Jadranskem morju. Iz njihove šole je prišel znani skladatelj 16. stoletja Jakob Petelin-Gallus. Stiški samostan je bil za časa cesarja Jožefa II. razpuščen, leta 1898 pa zopet ustanovljen. Bil je prvi samostan, ki so ga ustanovili na Kranjskem. Vzdrževal je zavetišče v trgu Ljubelju pod prelazom Ljubeljem in zato dobil v dar trg Ljubelj od koroškega vojvode leta 1261. Muljava jugovzhodno od Stične je rojstna vas

pisatelja Josipa Jurčiča. Šentvid v prav tako dobro obdelani kotlinici je bil poseljen že v predzgodovinski dobi. Za časa Rimljanov je bil postaja Acervo. V 12. stoletju je nastala tam ena najstarejših župnij na Slovenskem. Danes je le majhen kraj z malo industrije. Najpomembnejše naselje je Trebnje ob najugodnejšem prehodu v Mirenko dolino. Na tem prometno pomembnem kraju, pri katerem se odcepijo ceste tudi proti Novemu mestu, Žužemberku in Litiji, so se naselili že keltski Latobiki. V rimski dobi pa je varovala tam postojanka Praetorium Latobiorum cesto iz Emone v Siscio, današnji Sisak, jugovzhodno od Zagreba. V 12. stoletju je bila v Trebnjem prafara, v 16. stoletju pa pomembna postaja poštnega prometa, ki se je pričel tedaj. Od leta 1938 jo povezuje železniški odcep z obsavsko progo. Leta 1963 je imela že dve podjetji in nekaj obrti.

Najzanimivejši kraj ob dolnji Krki je Kostanjevica, najstarejše dolenjsko mesto in najmanjše mesto Slovenije. Kot mesto se omenja že leta 1252. Na umetnem otoku Krke so postavili Spanheimi utrbo, ki je nadzorovala prehod med Krakovskim gozdom in Gorjanci. Zraven so dali sezidati mogočen samostan in naselili v njem cistercijance iz vetrinjskega samostana pri

takatnem Celovcu na Koroškem. Obdarili so ga z nad sto vasmi in obsežnimi gozdovi, da je spadal med največje zemljiške gosposke takratne Slovenske krajine. Kostanjevica je bila središče velikega gospostva Spanheimov v današnji Sloveniji. Ko je rod izumrl, jo je podedoval sorodnik češki kralj Otakar Przemisl. Končno je postala last Habsburžanov. Leta 1876 je bil samostan ukinjen. Leta 1961 je štelo mestece samo 548 prebivalcev, ki povečini živijo od kmetijstva. Preživljajo jih tudi vinska druga z vinsko kletjo in dva industrijska obrata (leta 1963). Ogromna samostanska stavba, ki jo imenujejo tudi grad, je eden najpomembnejših kulturnih spomenikov z obsežnimi dvonadstropnimi arkadami in cerkvijo s krasnimi gotskimi oboki in stebri. V Kostanjevici so umetnostna galerija, mednarodni simpoziji kiparjev in številne umetnostne razstave in gledališke predstave.

Zahodno od Kostanjevice je velika vas Šentjernej z velikimi zidanimi hišami in lepim trgov v sredi, ki je znan po konjereji, konjskih sejmi in dirkah. Leta 1961 je znašalo število prebivalcev 580. Tedaj je deloval tam tudi industrijski obrat. Med Kostanjevico in Šentjernejem v dolinici pod Gorjanci

(Dalje na 7. strani)

Zužemberk ob reki Krki. Bil je postavljen ob starem mostu čez Krko. Na obeh straneh reke so razvrščene hiše po bregu navzgor. Nad njimi se je na robu terase do 2. svetovne vojne košatil obsežen grad Turjačanov. V narodnoosvobodilni vojni je bil Zužemberk nekajkrat osvobojen in zopet zgubljen. Zaradi bombardiranja je bil večji del uničen. Tudi od gradu je ostal ohranjen le obod s stolpi. Hiše so obnovljene, grad pa zavarovan proti nadaljnjemu razpadanju.

1961 znižalo od 920 na 601. V drugi svetovni vojni je bil zaradi bojev in bombardiranja skoraj uničen. Od nekdanjega velikega gradu Turjačanov je ostala le še razvalina. Turjačani so bili ministri grofov Auerspergov, ki so imeli na Kranjskem več gradov, potem pa njihovi nasledniki. Imenujejo se po gradu Turjaku jugo-

rizma ter Straža z industrijskimi obrati, ki je povezana z Novim mestom po lokalni železnici.

Toliko več krajev je ob novi cesti in dolenjski železnici, ki vodita preko majhnih prehodnih kotlin in doline Temenice po smereh nekdanje rimske poti, in kjer so tudi sledovi Ilirov in Kelto. Toda od njih se je le eno začasno povzpelo do

V Kostanjevici — pogled na dvorišče nekdanjega cistercijanskega samostana z dvonadstropnimi arkadami. Ta ogromni grad, kakor ga danes imenujejo, je eden najpomembnejših slovenskih kulturnih spomenikov. Danes se Kostanjevica odlikuje po izredni kulturnosti zaradi številnih razstav, simpozijev in odskih prireditelj. Tam je tudi galerija lesenih skulptur na prostem.

JACK LONDON:

30

TRI SRCA

Zaman je skušal ugotoviti njeno globino. Metal je vanjo vžigalice, ki so med padcem gorele in dogorele, še preden so padle na dno.

„Vse kaže, da ta ‚nič‘, res nima dna,“ je dejal Francis in vrgel v razpoko šibro. Minilo je več sekund, preden je šibra padla na dno.

„Pa tudi to morda še ni dno,“ je dejala Leoncie. „Šibra je zadela morda ob kak pomol ali pa ostala na njem.“

„No, v takem primeru si pa pomagamo na drug način,“ je vzkliknil Francis, pobral med okostnjaki starinsko mušketo in se pripravil, da jo vrže v jamo.

Toda stavec ga je zadržal.

„Sveti vozli pravijo: Kdor oskruni ‚nič‘, na katerem počivajo Chiine noge, umre nagle in strašne smrti.“

„Niti na misel mi ne pride, da bi motil mir svete praznine,“ se je nasmehnil Francis in vrgel mušketo proč. „Toda kaj mi je početi zdaj, starček iz plemena Maya? ‚Iz Chiinih ust v Hzatzlovo uho‘, to je zelo enostavno, toda kako? In kaj? Otiplji svete vozle, stavec, in povej nam, kako in kaj.“

Svečenikovemu sinu, peonu z okrvavljenimi koleno, je odbila zadnja ura. Sam se ni zavedal, da vidi tisto jutro zadnji sončni vzhod. Sojeno mu je bilo umreti in če bi se bil še tako branil, če bi bil storil ne vem kaj, da uide neizprosni smrti, bi bilo vse zaman. Usoda je nepremagljiva. Če bi bil ostal na straži pri vhodu v podzemno jamo, bi ga gotovo ubila Torres in Mancheno, ki sta bila njemu in njegovemu očetu ves čas za petami.

Namesto da bi ostal na straži, je v svojem plahem in opreznem srcu sklenil pregledati najbližjo okolico. Tako je ušel smrti na prostem, pod sončnimi žarki. Toda kazalcev na uri njegove usode ni bilo mogoče ustaviti in njegova zadnja ura se niti za las ni premaknila.

Medtem ko je pregledoval okolico, sta Alvarez Torres in Jose Mancheno prispela pred podzemno jamo. Toda praznoverni Caroo ni mogel prenesti pogleda na ogromne Chiine oči, ki so se lesketale visoko gori nad vhodom.

„Pojdite sami notri,“ je dejal Torresu. „Jaz pa ostanem tu na straži.“

In Torres, ki je bil pravi potomec svojega španskega prednika, stoječega dolga stoletja med balzamiranimi mrtveci, je stopil v podzemlje prav tako pogumno, kakor je stopil nekoč njegov prednik.

In tisti hip, ko je izginil, se je Jose Mancheno pregrešil zoper zakon o zvestobi straže ter pobegnil nazaj v džunglo. Mož je bil sicer pogumen in brez pomisleka je lahko zahrbtno ubil vsako živo bitje, toda pred nevidnim carstvom zagrobnega življenja mu je zlezlo srce v hlače. Tako se je peon vrnil in ni našel pri vhodu v jamo nikogar. Ker ga je gnala nepremagljiva želja spoznati skrivnosti svojega očeta in njegovih svetih vozlov, se je napotil tik za Torresom tudi on v podzemlje.

Torres se je plazil po temnem hodniku previdno in tiho, ker ni hotel opozoriti nase tistih, ki jih je zalezoval. Ko je pa zagledal dolge vrste mrličev, je stopil še bolj počasi. Radovedno je ogledoval strašne postave tistih, ki so z junaškimi deli zapisali svoja imena v zgodovino in ki se zdaj tu v predsobi dvorca indijanskih bogov niso več zmenili za zgodovino. S posebnim zanimanjem je ogledoval zadnjo mumijo. Ta mu je bila namreč tako čudovito podobna, da jo je moral opaziti in da je takoj spoznal, da stoji pred svojim daljnim pradedom.

Še vedno jo je ogledoval in razmišljal, ko je naenkrat začul v bližini korake, in pogledal okrog sebe, kam bi se mogel za silo skriti. V glavo mu je šinila duhovita ideja. Z glave svojega mrtvega pradedu je snel čeládo in si jo na-

taknil na glavo. Potem se je zavil v njegov prepereli plašč, vzela iz pradedovih rok velik meč in obul visoke škornje, ki bi mu bili v rokah skoraj razpadli. Ko je bila toaleta srečno končana, je položil golo mumijo previdno na hrbet tja, kamor je padala senca od drugih, tako da se ni nič videlo. Sam se je pa postavil na pradedovo mesto v enako pozo, kakor je stalo balzamirano truplo njegovega prednika. Tudi roko je položil na ročaj dolgega meča.

Samo oči so se mu zganile, ko je zagledal peona, ki se je boječe in počasi plazil med dolgimi vrstami stoječih mrličev. V nepopisni grozi so se mu razširile oči in začel je jecljati odlomke iz neke molitve plemena Maya. Torres ni smel odpreti oči. Poslušal je in samo po glasu je uganil, kaj se godi. Ko je zaslíšal, da se je napotil peon naposled dalje, je previdno pogledal in opazil, kako se je peon ustavil pred stranskim rovom, kamor si ni upal. Torres je takoj spoznal, da ne sme zamuditi tako ugodne prilike. Dvignil je meč, da nič hudega slutečemu peonu prekolje glavo.

Bil je sicer dan peonove smrti in celo zadnja ura se mu je že bližala, vendar pa kazalci na uri njegove usode še niso kazali zadnje sekunde. Ni mu bilo sojeno umreti tu sredi balzamiranih mrličev in od udarca Torresovega meča — zakaj Torres si je naenkrat premislil. Počasi je spustil meč in tako je peon nemoten izginil v stranski rov.

Peon je zagledal svojega očeta, Leoncie in Francisu v hipu, ko je le-ta zahteval, naj svečenik ponovno otiplje svoje svete vozle ter mu točno pove, kaj in kako odpre Hzatzlovo uho.

„Sezi z roko v sveta Chiina usta in potegni iz njih ključ,“ je zapovedal stavec njegovemu sinu. Sin ga je nerad ubogal.

„Saj te ne ugrizne, kamnita je,“ se je zasmehal Francis. „Bogovi plemena Maya niso nikoli kamniti,“ se je oglašil stavec užaljeno. „Zdi se, da so kamniti, v resnici so pa živi, večno živi. Pod kamnom, skozi kamen in preko kamna uveljavljajo svojo večno voljo.“

(Dalje prihodnjič)

Kraji in pokrajine potovanja...

(Nadaljevanje s 6. strani)

je samostan Pleterje, ki so ga ustanovili leta 1407 Celjski grofje in ga obdarili s posestvi. Tam so imeli svoje grobišče, v bližnji Javorici pa prenočišča, kadar so prišli na lov v Gorjance.

Pokrajina ob Krki s ponikvami in kraškimi izviri, podzemeljskimi vodotoki in suhimi dolinami, z vrtačami, uvalami, kraškimi polji in podzemeljskimi jamami, s skalo, štrlečo iz zemlje, in goricami z vinogradi ter hmeljem, s samostani in prafarami, tabori z gradovi, ki so ji vtisnili obrambni pečat mejne krajine, s partizanskimi spomeniki in razvalinami gradov, ki spominjajo na hude boje v narodnoosvobodilni vojni, z majhnimi mesteci in velikimi vasmami, z vsemi temi nasprotji je zares zanimiv in svojevrsten svet.

Novo mesto

je bilo podobno kot Kranj ustanovljeno na vojaško in prometno zelo ugodnem položaju, na brdu v ožji okljuki Krke in na kri-

žišču poti po Krški dolini k Savi in iz doline Temenice čez Gorjance h Kolpi. Brdo z bližnjo okolico in Trško goro severovzhodno od današnjega mesta je bilo tedaj last stiškega samostana, ki je imel na mestu današnje kapiteljske cerkve svoj dvorec. Ob njem je bilo naselje, ki so ga imenovali Gradec. Zraven njega je dal avstrijski vladar vojvoda Rudolf IV. leta 1365 zgraditi mesto. Okrog štirikotnega trga so bile razmeščene hiše in celo naselje je obdajalo obzidje z obrambnimi stolpi. Po njem je dobilo ime Rudolfovo mesto, ljudje pa so ga rajši imenovali Novo mesto. Na gornji strani so bila Ljubljanska vrata, na dolnji strani Karlovška vrata. Za varnim mestnim obzidjem sta se kamlu začeli razvijati obrt in trgovina.

Nadaljnji razvoj mesta je najbolj pospeševala živahna trgovina s Hrvaško in Ogrsko. V 16. stoletju so na vseh straneh obdajale trg arkade za trgovanje. Pomembno je postalo Novo mesto v 15. stoletju

ko oporišče v boju proti Turkom, ko je imelo močno vojaško posadko in skladišče orožja. Ko pa so premestili vojaštvo in urade v utrjeni Karlovac ob Kolpi, ki so ga pozidali leta 1579, in ko ni bilo več glavno zbirališče vojaštva proti Turkom, je začelo zastajati. Škodovali so mu tudi požari leta 1576 in 1664 ter kuga leta 1599, ki je pobrala večino prebivalstva. Ko so frančiškani, ki so se naselili v mestu že leta 1492, odprli leta 1746 gimnazijo in ko se je leto pozneje osnovalo okrožno glavarstvo, je postalo Novo mesto kulturno in upravno središče Dolenjske. Gospodarsko se pa ni moglo izboljšati do leta 1918, kljub dolenjski železnici, ki ga je dosegla leta 1893, leta 1914 pa Karlovac. Gospodarski položaj mesta se je nekoliko izboljšal šele med dvema vojnama, ker so leta 1918 zgradili nekaj industrije in pet let pozneje priključili Kandijo in Kolonijo. Tako je bilo še pred drugo svetovno vojno v glavnem le središče obsežne agrarne pokrajine z mestnimi ustanovami, nepomembno industrijo, številnimi obrtmi, trgovinami in kmetijskimi sejmi. V drugi svetovni vojni je bilo obdano z bodečo žico in bunkerji kakor Ljubljana.

Po osvoboditvi pa se je razvilo v pomemben industrijski center tekstilne industrije s štirimi tovarnami, avtomobilske in kemične industrije. Pomembni sta tudi tovarna čevljev in podjetje lesne industrije. Tovarna zdravil „Krka“ z velikimi modernimi poslopji je ena vodilnih farmacevtskih tovarn v Jugoslaviji in se še vedno veča. Združila se je z ljubljansko tovarno zdravil v kombinat. Vedno bolj se naseljuje industrija tudi v bližnjih vaseh. Leta 1974 je bilo zaposlenih v industriji okrog 6000 delavcev. S tem številom stoji Novo mesto skupaj z Jesenicami, Trbovljem in Velenjem takoj za Kranjem. V mestu so nastala tudi odkupna trgovska podjetja in velika mlekarna. Poleg kmetijske okolice z obiljem živil in delovnih sil pospešuje industrijski razvoj tudi ugodni prometni položaj blizu moderne ceste iz Ljubljane v Zagreb, ki so jo zgradili leta 1958. Od nje se odcepi cesta, ki pelje preko Bele krajine v Karlovac in dalje na jug. Preko njega vodi tudi dolenjska železnica v

Grad Otočec pri Novem mestu na otoku sredi Krke, obdan od bujnega zelenja. Je eden najlepših gradov v Sloveniji. Stal je že v 13. stoletju. V 16. stoletju so v njem gospodovali baroni Lenkoviči, od katerih je bil Jurij deželni glavar Kranjske in je znan kot večkratni zmagovalac nad Turki. V času turških vpadov je bil Otočec zelo utrjen in je imel dvigljiv most. Med narodnoosvobodilno vojno je bil skoraj uničen. Ko so leta 1958 zgradili moderno cesto iz Ljubljane v Zagreb, so ga obnovili in preuredili v hotel.

Karlovac. Zaradi gospodarskega napredovanja se mesto hitro širi, predvsem ob cesti proti severu in jugu. Danes šteje že okrog 12.000 prebivalcev.

Novo mesto je tudi kulturno središče Dolenjske z gimnazijo, učiteljskim, ekonomsko srednjo šolo in nižjimi šolami, študijsko knjižnico, Dolenjskim muzejem in drugim. Najpomembnejše kulturno ozgodovinske zanimivosti so kapiteljska cerkev, frančiškanska cerkev iz 17. stoletja z

reliefnimi nagrobniki Lenkovičev, hrvaških plemičev, ki so bili poveljniki Vojne krajine v 16. stoletju in lastnikov več gradov okoli Novoga mesta in v Beli krajini. Nadalje spominska lopa NOB.

V okolici je več gradov, posebno lep je grad Otočec na otoku sredi Krke severozahodno od Novoga mesta. V bližini so Šmarješke toplice, v ravno nasprotni smeri od mesta pa Dolenjske toplice.

(Dalje prihodnjic)

Novo mesto. V ospredju vidimo most čez Krko. Po brdu navzgor so razmeščene lepe mestne hiše. Na vrhu stoji kapiteljska cerkev v gotskem slogu. Novo mesto čedalje bolj postaja vsestransko središče pokrajine ob Krki.

Krešimir Baranović - umrl

V Beogradu je umrl znani hrvaški glasbenik Krešimir Baranović. Rodil se je leta 1894 v Šibeniku, glasbo pa je študiral v Zagrebu, na Dunaju, v Berlinu in v Münchnu. Že enaindvajsetleten je bil dirigent v Zagrebški operi, sicer pa je dirigiral tudi v Beograjski in Bratislavski operi ter drugod. Od 1946. je bil redni profesor glasbene akademije v Beogradu, od 1951 pa direktor Beograjske filharmonije.

Na področju komponiranja je bil skladatelj nacionalne smeri. Znan je kot avtor operne glasbe (Strizeno — košeno, Cetingrajska nevesta), baleta Lectovo srce idr. Posvečal se je tudi scenski glasbi in

pisanju orkestralnih del, kot so: Poema balcanique, Simfonieta, Guslarjeva pesem. Znan je bil tudi kot avtor filmske glasbe.

„FIDELIO“ V MESTNEM GLEDALIŠČU

Celovško Mestno gledališče bo začelo svojo umetniško sezono 1975/76 danes, ob 19.30 s premiero Beethovnovne opere „Fidelio“. Prva drama bo na sporedu 9. oktobra „Kazimir in Karoline“ Odóna von Horvatha. Prva opereta pa 23. oktobra, in sicer „Grof Luxemburški“ Franza Leharja.

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 5. oktobra: 07.05—07.35 Duhovni nagovor. — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 6. oktobra: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik. — Ljudske pesmi. — Iz ljudstva za ljudstvo.

TOREK, 7. oktobra: 09.30—10.00 Za vsakega nekaj. — Celovski radijski dnevnik. — Šport. — Otroci, poslušajte!

SREDA, 8. oktobra: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik. — Poper in sol.

ČETRTEK, 9. oktobra: 13.45—14.45 Celovski radijski dnevnik. — Koroški zbori pojo. — Knjige za vas. — Domača zabavna glasba.

PETEK, 10. oktobra: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik. — Revija koroških zborov.

SOBOTA, 11. oktobra: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 5. 10.: 16.40 Državnoborske volitve — 18.00 Volitve 1975 — 19.30 Čas v sliki, kultura in vesti o volitvah — 21.15 Pripetljaj v Oxfordu, Joseph Losey (1967) — 22.55 Poročila.

PONEDELJEK, 6. 10.:

9.30 Šolski poskusi in šolske reforme — 10.00 TV v šoli — 10.30 Konec gospe Cheney — 18.00 V kraljestvu divjih živali — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Šport — 20.50 Onednina linija — 21.40 Glasbena poročila — 21.45 Ludwig van Beethoven — 22.45 Poročila.

TOREK, 7. 10.:

10.00 TV v šoli — 10.30 Nebo na zemlji — 18.00 Schöngubergerjevi — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura, šport — 20.00 Kdor trikrat laže — 20.45 Leonardov dnevnik — 21.05 Zaljubljen v ostre ovinke — 22.50 Poročila.

SREDA, 8. 10.:

9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 TV v šoli — 17.00 Slikarska omara — 17.30 Konny in njegovi prijatelji — 18.00 Naslednji, prosim! — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Obraz brez imen, psihološka študija o uničenem zakonu — 21.30 Waltensovi — 21.15 Poročila.

ČETRTEK, 9. 10.:

9.30 Organizacija podjetja (6) — 10.00 TV v šoli — 18.00 Farma Follyfoot — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 20.00 Vodič skozi avstrijsko narodno glasbo — 20.45 Film — 21.30 Mesto sanj, film — 22.30 Poročila.

PETEK, 10. 10.:

9.30 Umetniške tehnike — 10.30 TV v šoli — 10.30 Čudežni otrok Mollymauk — 18.00 Jetsonovi — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija

v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura, šport — 20.00 Za boljšo televizijo — 20.15 Uradni spisi XY-nereseni — 21.20 Stara, temna hiša — 22.50 Poročila — 22.50 Uradni spisi XY-nereseni.

SOBOTA, 11. 10.:

15.30 Koncertna ura — 17.00 Poskušajte z nami? — 17.30 Lassie — 18.00 Karneval na Kubi — 18.25 Prizma — 18.50 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.55 Šport — 20.15 Zvon iz Wachaua in dunajska glasba — 21.15 Fritz Eckhardt — 22.05 Panoptikum — 22.25 Junaj prerije, film iz Divjega zapada.

TV AVSTRIJA

2. PROGRAM

NEDELJA, 5. 10.:

16.30 Nebo na zemlji — 18.00 Volitve 1975 — 18.05 Pogled nazaj na ljubezen (2) — 18.35 Južnoštajerska jesen — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Kattinogove melodije (2. del) — 20.15 Ponoči, gospod direktor — 22.00 Šport.

PONEDELJEK, 6. 10.:

17.55 Materija in prostor — 18.25 Angleščina za začetnike — 19.00 Življenjepis in dela Ludwiga van Beethovna (1770—1804) — 20.50 Ne verjemite nič — 22.15 Šport.

TOREK, 7. 10.:

17.55 Kmetijstvo danes — 18.25 Angleščina — 19.00 Zagonetna Afrika — 19.45 Barok Casparja Moosbruggerja — 20.00 Pustolovščine dobrega vojaka Švejka (1).

SREDA, 8. 10.:

18.25 Francoščina — 19.00 Rokopis mojstrov — 19.40 Zidali so posnetek neba. Nemška gotika — 20.00 Politična dokumentacija — 21.00 Stalno kuharsko omizje.

ČETRTEK, 9. 10.:

17.55 Umetniške tehnike — 18.25 Ruščina — 19.45 Saša Morgenthaler in njegove lutke — 20.00 Smrt v Astopovu.

PETEK, 10. 10.:

17.55 19. stoletje (1): V začetku je bila revolucija — 18.25 nemščina — 19.00 Indijanci pridejo — 19.45 Znamenita slikanja na steklo v samostanu Königsfeldu iz 14. stoletja — 20.00 Izložbeno okno — 20.45 Kultura posebno.

SOBOTA, 11. 10.:

14.00 Štajerska jesen — 19.00 Metulji — 19.30 Novo o metuljih in o kabaretu „Keif“ — 19.55 Strahovi, Wolfgang Bauer — 22.25 Vprašanja kristjana — 22.30 Okrogla miza.

TV Ljubljana

NEDELJA, 5. 10.:

9.10 Poročila — 9.15 Ch. Bronte: Jane Eyre — 10.05 Otroška matineja — 11.00 Radost Evrope — 13.00 Poročila — 17.25 Moda za vas — 17.35 Poročila — 17.40 Ljudje iz Metroja — 19.30 TV dnevnik — 20.05 A. Ingolič: Drugi dom — dramska trilogija — 21.05 Devet let Skomin — 4. del — 21.40 TV dnevnik.

PONEDELJEK, 6. 10.:

8.10 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 16.35 Millne: Medvedek Pu — III. del

— 16.55 Kijev: Nogomet Dinamo — Bayern — 18.50 Študij na univerzi: Pedagogika — 19.30 TV dnevnik — 20.05 S. Rozman: Obiski — TV drama — 21.10 Kulturne diagonale — 21.40 Film: Trial in ljudje v modrem.

TOREK, 7. 10.:

8.10 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 11.20 TV v šoli — 17.25 Kenguru — otroška oddaja — 17.35 R. Crottet: Kit — 18.10 Biseri morja — 19.30 TV dnevnik — 21.05 L. N. Tolstoj: Ana Karenina — TV nadaljevanja.

SREDA, 8. 10.:

8.10 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 17.25 J. Verne: V 80 dneh okrog sveta — 8.40 Impresije iz dežele piramid — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Volk Krvolog — 21.40 Miniature: Mihael Stroj.

ČETRTEK, 9. 10.:

8.10 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 17.30 Devet let Skomin — I. del — 18.20 Mikrobi in ljudje — 20.05 Obrazi v somraku — serija „110 policija“ — 21.20 Kam in kako na oddih — 21.30 Četrtrkovni razgledi.

PETEK, 10. 10.:

8.10 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 18.05 Slovenski rock 75 — 18.40 Od mlajše kamene dobe do naših dni — 20.05 Beg iz Quyanne — 21.50 Majhne skrivnosti velikih mojstrov kuhinje.

SOBOTA, 11. 10.:

9.30 TV v šoli — 10.35 TV v šoli — 12.00 TV v šoli — 18.20 Francosko slikarstvo od romantike do renesanse — 18.40 Kje je resničnost? — barvna serija — 19.50 Tedenski zunanepolitični komentar — 20.05 Življenje je lepo — 20.35 Moda za vas — 21.45 TV dnevnik — 22.05 Kojak — film.

Pravica do jezika

MURSKA SOBOTA. — Jasno opredeljene pravice narodnosti v ustavi in drugih dokumentih zahtevajo tudi dosledno uveljavitev dvojezičnega poslovanja v občinski upravi, občinski skupščini in v vseh javnih službah — to je bilo vodilo razprave komisije za narodnostna vprašanja v skupščini občine Murska Sobota.

Vendar so v razpravi ugotovili, da je predvsem zaradi pomanjkanja kadrov in usposobljenih prevajalcev v posameznih javnih službah vzrok za to, da občani na narodnostno mešanem območju te občine še niso deležni vseh pravic, ki jim gre po določilih občinskega statuta.

Občinska uprava, občinska skupščina in vsi njeni organi bodo morali brez odlašanja poskrbeti za ustrezne kadre, katerih naloga bo med drugim tudi v tem, da bodo delegati na narodnostno mešanih območjih (teh je 32) dobivali gradivo v obeh jezikih že od oktobra letos dalje. Tudi na sejah občinske skupščine in vseh njenih organov bodo dosledno uveljavili dvojezičnost.

Čeprav v zmanjšanem obsegu, so napovedali postopno uvedbo uporabe obeh jezikov tudi v pravosodju in v drugih javnih službah, zato so se zavzeli za dolgoročno načrtovanje kadrov. Ta dokaj zahtevna naloga pa terja tudi uveljavitev

enotnega modela dvojezičnega poslovanja, da bi med drugim omogočili uporabo materinega jezika tudi tistim občanom madžarske narodnosti, ki ne živijo na zaokroženih narodnostno mešanih območjih.

Saša Gruden, tajnik komisije za narodnosti pri skupščini SR Slovenska Sobota.

O slovenskem šolstvu v zamejstvu

TRST. — Pretekli teden je bil v Mali dvorani Kulturnega doma tridnevni posvet (od 25.—27. 9.) o slovenskem šolstvu, ki ga je priredil Slovenski raziskovalni inštitut. Inštitut je ob tej priložnosti pripravil osem referatov, poleg teh pa so vključili v program vrsto prispevkov raznih strokovnjakov. Svojo udeležbo je prijavilo kakih 100 šolnikov, staršev, in drugih zamejskih Slovencev, ki jim je vprašanje slovenskega šolstva pri srcu.

V treh dneh je o vprašanju slovenskega šolstva spregovorilo nad 30 strokovnjakov in to visoko število priča o zanimanju javnosti za vprašanja slovenske šole v zamejstvu.

Izmed predavateljev omenjamo le nekatere: prof. Černa je govoril o stanju šolstva v Beneški Sloveniji, prof. M. Pirjevec je predavala o položaju slovenske

venije, je člane komisije spomnil še na obveznost, da bodo morali čim prej poskrbeti tudi za prevod občinskega statuta in drugih aktov v madžarski jezik. Dejal je še, da je tudi republiška skupščina dobro zastavila dvojezično poslovanje za člane italijanske in madžarske narodnostne skupnosti. Opozoril pa je tudi na pomanjkljivosti pri urejanju dvojezičnih napisov na narodnostno mešanem območju.

ga jezika in književnosti na filozofski fakulteti v Trstu. Zora Saksidova je govorila o temeljnih problemih slovenske osnovne šole v Italiji, prof. Gojmir Budal je podal nekaj pripomb h krizi višje srednje šole. Nerina Švab je navedla nekaj misli o namelih in ciljih šole s celodnevni poukom. Prof. Franc Škerlj je govoril o pravnem statusu šolnikov, prof. Egidij Košuta pa je orisal probleme v zvezi z usmerjanjem dijakov v nadaljnji študij oziroma poklic. Lelja Sanci- nova je govorila o vprašanjih, ki zadevajo pouk slovenskega jezika. Prof. P. Petricig je predaval o smernicah za poučevanje slovensščine v Beneški Sloveniji, prof. D. Bratina pa je nakazal, kakšna naj bosta kultura in vzgoja na slovenski šoli v Italiji.

Kmalu dokončna ureditev meje med Italijo in Jugoslavijo

RIM. — Tiskovna agencija ANSA je objavila tole sporočilo: Italijanska vlada bo povedala svoje stališče do vprašanja „cone B“, ki jo upravlja Jugoslavija na osnovi londonskega memoranduma iz leta 1954, v parlamentu.

Italijanska vlada je v avgustu 1975 parafirala z beograjsko vlado sporazum, na osnovi katerega naj bi „cona B“ dokončno pripadala Jugoslaviji.

To vprašanje je danes načel tudi

„Giornale d'Italia“, ki piše, da bo „cona B“ uradno priključena k Jugoslaviji najkasneje do 10. oktobra. Rimski dnevnik tudi pravi, da je bil že sestavljen zadevni protokol, na katerega je treba samo še postaviti podpis prizadetih vlad; na osnovi tega protokola, naj bi za malenkost spremenili mejo pri Gorici v korist Italije, medtem ko naj bi v okviru trgovinskih zamenjav med dvema državama dali zagona tržaškemu pristanišču.

Avstrijske železnice prevzemajo čedalje več prometa za Srednji vzhod

Na tržaški univerzi je bil pred kratkim 16. tečaj o organizaciji prevoznov v Evropski gospodarski skupnosti. Med govorniki je bil tudi glavni ravnatelj avstrijskih železnic dr. Pycha.

Avstrijski strokovnjak je orisal vlogo zveznega železniškega omrežja pri povezovanju zahodne z vzhodno Evropo in, v širšem merilu, pri povezovanju Evrope z deželami-izvoznicami surovega petroleja. Avstrija je namreč že pred časom pripravila vrsto načrtov za okrepitev železniških zvez, ki vodijo v smer Bližnjega vzhoda, zlasti proti Perziji, Iraku in Siriji. Te dežele so s podražitvijo nafte močno obogatele, tako da so postale veliki uvozniki najrazličnejših vrst blaga iz industrijsko razvitih držav. Evropska proizvodnja se je začela preusmerjati na ta poprej razmeroma zanemarljivo tržišča, kar pa zahteva pripravo tudi ustreznih prometnih zvez.

Železniške zveze, ki vodijo čez

Avstrijo in se nadaljujejo po Balkanskem polotoku pri Bližnjem vzhodu — je naglasil govornik — so kolikor toliko zmogljive sprejemati naraščajoči promet, vendar ne na vsej dolžini: na turškem ozemlju je na primer železniški promet še vedno močno neurejen, težave pa nastajajo tudi ob Bosporju in zlasti ob jezeru Van, ki meri 90 km v dolžino in na katerem obratujeta dva sama trajekta.

Tem težavam na kopnem, je še dejal dr. Pycha, bi se z lahkoto ognili, če bi se promet odločil za „mešan“ prevoz, to je za prevoz po železnici do Trsta in od tod dalje po morju. Takšna preusmeritev pa bi zahtevala ureditev tržaškega pristanišča v skladu z zahtevami tega specifičnega prometa, in hkrati s tem tudi pripravo prav tako specifičnega ladjevja na relacijah Jadran—Bližnji vzhod.

Romanje v Marijino Celje

za udeležence iz dekanije Dobrla vas in Velikovec
Od sobote, 18. oktobra, do nedelje, 19. oktobra 1975
Prijave sprejema: Dušnopastirski urad, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt-Celovec, do 30. septembra.
Cena: šil. 300.— za vožnjo, za večerjo, prenočišče, zajtrk v Marijinem Celju in skupinsko sliko.

Ker je število omejeno (samo do 50 oseb) je v vašem interesu, da se čimprej pismeno javite.

Prijavljenim bomo poslali položnice in vse nadaljnje informacije.

Koroška stvarnost — v NAŠEM TEDNIKU

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84 358. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce št. 2, 9065 Zrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

šport - šport - šport - šport

SAK — ŠMARJETA V ROŽU 3:1 (3:1)

Preteklo nedeljo je igral Slovenski atletski klub prvič po dolgem času na domačem igrišču v Koschatstraße. Igrišče je dal namreč celovški magistrat popraviti, tako da je zopet na voljo športnikom in šolam. Naši so nastopili proti Rožanom iz Šmarjete.

Tekma je bila v celoti borbeno in napeta in je bila prav po okusu gledalcev. SAK je zabil nasprotnikom tri lepe gole, ki so jih dali po krasni podaji Foltija Waldhauserja Jože Fera, Joško Wrolich po samostojnem nastopu in Peter Waldhauser po lepi akciji s Fero in Hanzijem Wieserjem. Medtem je dal sodnik brez vsakega pravega razloga proti našim igralcem enajstmetrovko (Lampichler je namreč izbil v kazenskem prostoru nasprotniku regularno žogo izpred nog). Gostje so seveda to priložnost izkoristili in zabili edini gol.

Igrali so: Kraut, Lipusch (Blajs), Lampichler, Hribar, Pandl, Oraže, Wrolich, Hanzl Wieser (Tratar), Peter Waldhauser, Fera in Folti Waldhauser.

■ **Konec tedna igra SAK v gosteh s klubom zvezne vojske HSV v Celovcu. Iz koroških dnevnikov boste lahko v petek razbrali, ali bo v soboto, ali v nedeljo in ob katerem času.**
■ **V obilnem številu vas pričakujejo na igrišču HSV slovenski nogometišči.**

SELE — TEHOLCE 1:0 (1:0)

Nogometišči iz Sel so dobro začeli tekmo, saj so že v prvih petih minutah vodili z enim golom prednosti. Gledalci, ki se jih je tokrat zbralo lepo število, okoli 250, so mislili, da bodo Selani napolnili mrežo nasprotniku, a so se usteli. Niso se mogli sprijazniti z mislijo, da bi ostalo pri tem rezultatu do konca tekme. Selani so namreč neprestano ogrožali nasprotnikova vrata. A golov ni bilo. Sicer so njihovi igralci mnogo streljali na vrata, a žoge so šle mimo gola v prečko oziroma vratnico ali jih je ubranil vratar. Nihče pa ni mogel dati v mrežo natančnega strela. Srečni strelec edinega gola je bil Flori Dovjak. Domači igralci so premalo igrali na krila ter so poskušali svojo srečo le po sredini igrišča, kar pa, kot je znano, prinese nogometiščem le malo uspeha.

V glavnem je bil sodnik dober in objektivni, čeprav je moral goste kaznovati z dvema rumenima kartonom.

Postava selskega moštva je bila: Jazbinšek, Weis, Pristovník, Wasner, Travnik Erik, Nante Olip, Nante Dovjak, Stanko Olip, Franc Dovjak, (Mak Fridi), Flori Dovjak, Oto Travnik (Jug).

■ **Prihodnjo tekmo igrajo selski nogometaši v nedeljo, ob 15.15 v Šmarjeti v Rožu.**
■ **Vsi navijači ste prisrčno povabljeni, da pridete v Šmarjeto v čim večjem številu, da boste podprli slovenske nogometišče!**

MLADINSKE ŠPORTNE IGRE ALPE—JADRAN

CELOVEC. — Na II. mladinskih športnih igrah Alpe-Jadran iz Koroške, Furlanije-Juljske krajine in Slovenije, ki jih je tokrat zgledno priredilo tajništvo za šport pri koroški deželni vladi s pomočjo koroških strokovnih športnih zvez, je — kot lani na prvih igrah v Vidmu — zmagala reprezentanca Slovenije pred Furlanijo-Juljsko krajino in Koroško.

Pomen teh iger, ki si jih je ogledal tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej, presega okvire športnega tekmovanja, saj so namenjene okrepljenemu prijateljskemu sodelovanju in razumevanju treh sosednjih dežel. To je bila tudi osnovna misel vseh gubernikov ob slavnostnih priložnostih — na začetku tekem na posameznih športnih terenih, sprejemu deželnega glavarja Koroške Leopolda Wagnerja in sklepi slovesnosti. Prirediteljem, med njimi naj omenimo predsednika Helmutha Mayerja in tajnika za šport pri koroški deželni vladi Lea Mahrla, je uspelo, da so poskrbeli za dobre tekmovalne možnosti. „Srečanja so koristna, mladi športniki se spoznavajo in krepijo prijateljstvo med narodi,“ je po igrah dejal vodja slovenskega zastopstva, Ivan Križnar.

Na sklepi slovesnosti drugih iger, je slovensko zastopstvo mlade športnike Furlanije-Juljske krajine in Koroške povabilo v Slovenijo prihodnje leto, na tretje igre prijateljstva Alpe-Jadran.

STASTNY ODSTOPI

DUNAJ. — Po porazu proti Madžarski v Budimpešti z 2:1 je trener avstrijske reprezentance Leopold Statsny odstopil.

Statsny je imel kot trener reprezentance precej smole, čeprav je izvrsten nogometni strokovnjak. Zdej se je pred odločilno tekmo za evropski pokal z Walesom ves avstrijski športni tisk obr-

nil proti njemu ter zahteval njegovo glavo. Statsny je zato odstopil sam.

Lahko je krivdo za zadnji nogometni neuspeh iskati samo pri Statsnem. Igra sama pa je pokazala, da bi igralci lahko iztržili najmanj remi. In potem? Potem bi bilo vse v redu in vsi bi hvalili trenerja Statsnega.

• TENS

PRAGA. — Najdragocenejšo teniško lovoriko za ekipe — Davisov pokal — po 2. svetovni vojni še ni osvojila nobena evropska ekipa. Letos pa bo finale povsem evropski, saj se bo Češkoslovaška pomerila s Švedsko.

V drugem polfinalu je Češkoslovaška izkoristila prednost domačega igrišča in premagala Avstralijo. Že po prvem dnevu je Češkoslovaška povedla z 2:0, potem ko je Kodeš v štirih nizih premagal Alexandra, Hrebec pa v petih dobil proti letošnjemu wimbledonskemu polfinalistu Rochu. Po zmagi v dvojicah, je še potrebno tretjo točko za Češkoslovaško pripravljal bivši wimbledonski zmagovalec Kodeš, ki je premagal Rocha s 6:3, 6:1, 6:4.

• BOKS

CLAY PREMAGAL FRAZIERJA

MANILA. — V noči od torka na sredo je vladajoči svetovni boksarski prvak težke kategorije Clay v 14. rundi s tehničnim k. o. premagal Joa Frazierja. Bil je to boj dveh odličnih boksarjev. V 1. rundi sta oba športnika pokazala, kaj znata. Sicer pa je do pete runde Clay delal z nasprotnikom po mili volji. Potem je prišel preobrat. Frazier se je opomogel, tako da je 7., 8. in 9. runda pripadla njemu. Clayu je slaba predla. Toda od 10. runde dalje se je svetovni prvak ponovno znašel. V 11., 12., in 13. rundi se je potem videlo, da Frazier ne bo zdržal do konca. V 14. rundi je bil izzivalac že tako zdelan, da so morali dvoboj prekiniti.

Športni strokovnjaki so po dvoboju izjavili, da je bil to res boksarski dvoboj stoletja in da ni bilo prav nič narejenega, kajti oba športnika si nista drug drugemu ostala nič dolžna. Clay je popolnoma zaslužil zmago in dokazal, da je najboljši boksar vseh časov.

B. L.

MATE PARLOV SPET V RINGU

REKA. — Jugoslovan Mate Parlov, bivši svetovni amaterski in olimpijski boksarski prvak, ki je letos prestopil med profesionalce, bo 6. oktobra nastopil v Zagrebu. Njegov nasprotnik bo ameriški črnc John Griffin.

MOLITVENI SHOD ZA DUHOVNIŠKE IN REDOVNIŠKE POKLICE

Kraj: proštijaška cerkev

v Dobri vasi

Čas: ponedeljek, 13. oktobra, ob 18.30.

Spored:

ob 18. uri rožni venec,

ob 18.30 somaševanje duhovnikov iz Podjune in Roža;

pridigar: dr. Andrej Kajžnik, Plešivec; nato pete litanije in evharistični blagoslov.

CLAY ZA POMOČ AFRIKI

NEW YORK. — Svetovni boksarski prvak Cassius Clay vendarle ni samo blebetač, kot bi se dalo sklepati, kadar hvalisavo beseduje pred javnostjo. Kadar gre za črno raso je Ali resen, predvsem pa takoj pripravljen prisokčiti na pomoč. Tako sedaj javlja tiskovna agencija MAP iz New Yorka, da je Ali podaril Združenim narodom 100.000 dolarjev kot pomoč državam zahodne Afrike, ki jih je zajela katastrofalna suša. Ta denar bo šel v fond za gradnjo vodnjakov v Senegalu in Nigeriji.

Mohamed Ali Classius Clay je v Manili v boju s Frazierom branil naslov absolutnega svetovnega prvaka v boks. Frazier je eden redkih boksarjev, ki je že premagal Alija.

Po naročilu g. Valentina Zirgoija zahteva odvetnik dr. Heinz Napetschnig sledeči

odgovor:

Pišete:

Na prošnjo nekaterih domačinov, naj bi zaigrali tudi nekaj slovenskih melodij, je vodja skupine izjavil, da so se domenili s prireditelji samo za nemške pesmi.

Ta trditev je neresnična. Domembe s prireditelji o programu podjunskega kvinteta ni bilo, gospod Valentin Zirgoi kot njegov vodja zato tudi ni izjavil, da je prišlo do domembe, da bodo predvajali le nemške pesmi.

Nadalje pišete: Slovenske pesmi vendar ni bilo. Ta trditev je neresnična. Podjunki kvintet je med svojim programom večkrat predvajal slovenske pesmi, enkrat na željo nekega gosta je igral brez premora četrt ure slovenske pesmi in pel tudi besedilo teh pesmi.

Popolnoma zastareli tiskovni zakon nas sili, da moramo objaviti vsak odgovor ne glede na njegovo resničnost.